

FINANSMINISTERIET

Budgetoversigt 3

December 2003

Budgetoversigt 3, december 2003

Budgetoversigten udkommer normalt tre gange årligt – i maj, august og december.

Budgetoversigten indeholder blandt andet en aktuel status for de samlede offentlige finanser og finanspolitikken. Budgetoversigten fokuserer desuden på statens finanser – herunder statens udgifter og indtægter – og udviklingen i statsgælden.

I tabeller kan afrunding medføre, at beløbene ikke summer til totalen.

Publikationen kan bestilles telefonisk hos:

Schultz Information
Herstedvang 10
2620 Albertslund
Telefon 43 63 23 00
Fax: 43 63 19 69
E-mail: schultz@schultz.dk
Hjemmeside: www.schultz.dk

eller afhentes hos:

Schultz Information
Herstedvang 4
2620 Albertslund

Henvendelse om publikationen kan i øvrigt ske til:

Finansministeriet
1. kontor
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Telefon 33 92 33 33

Omslag: b:graphic
Foto: Getty Images
Tryk: Schultz Grafisk
Oplag: 2.500
Pris: 75 kr.

Trykt publikation:
ISBN: 87-7856-622-3

Elektronisk publikation:
Produktion: Finansministeriet
ISBN: 87-7856-623-1

Publikationen kan hentes på Finansministeriets hjemmeside: www.fm.dk

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	5
2.	Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne	9
2.1.	Indledning	10
2.2.	Flerårsaftale for politiet 2004-2006	10
2.3.	Flerårsaftale for kriminalforsorgen 2004-2007	11
2.4.	Trafik.....	13
2.5.	Kultur	16
2.6.	Forskning og udvikling	19
2.7.	Bedre rammer for virksomhederne	20
2.8.	Uddannelser.....	22
2.9.	Øget indsats for de ældre.....	24
2.10.	Satspuljen og svage grupper.....	25
2.11.	Offentlige betalinger	28
2.12.	Skatteområdet.....	28
	Appendiks. Det statslige forskningsbudget 2004	30
3.	Statens finanser.....	39
3.1.	Oversigt over statens finanser	40
3.2.	Statens udgifter	41
3.3.	Statens indtægter.....	47
3.4.	Statens finansieringsbehov og gæld.....	55
3.5.	De statslige udgifters sammensætning i 2004	62
4.	Offentlige finanser og finanspolitikken.....	67
4.1.	Offentlige finanser	68
4.2.	Finanspolitikken aktivitetsevirkning	77
4.3.	Strukturel budgetsaldo	78

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2004

Bilag 2. Offentlige finanser, 2002-2004

1 Indledning

Med finansloven samt amter og kommuners budgetter fra oktober er finanspolitikken for 2004 lagt fast. Finansloven og budgetterne for den kommunale sektor indebærer samlet set et ekspansivt bidrag fra finanspolitikken til den økonomiske aktivitet i 2004, der er rimeligt afpasset med det forventede konjunkturforløb, *jf. Økonomisk Redegørelse*, december 2003.

Aftalerne om finansloven for 2004 er fuldt finansierede i 2004. Finanslovsaftalernes bidrag til finanspolitikken i 2004 er dermed på linje med finanslovsforslaget, der blev fremlagt i august. Den såkaldte finanseffekt er således fortsat 0,4 pct. af BNP.

I forbindelse med aftalerne om finansloven for 2004 blev der indgået større delaftaler om blandt andet politi og kriminalforsorg, ældre, SU, erhverv og forskning, trafik og kultur. Disse områder er beskrevet i *kapitel 2*.

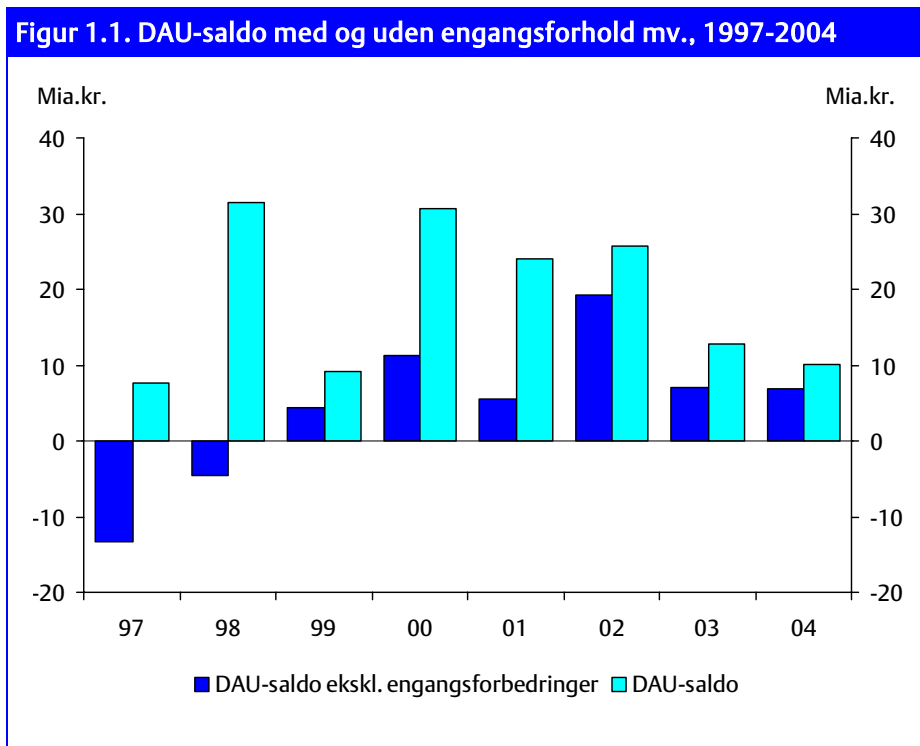
Statens DAU-saldo og de samlede offentlige finanser

På finansloven for 2004 budgetteres der med et overskud på statens DAU-saldo på 10 mia.kr. mod et skønnet overskud på knap 13 mia.kr. i 2003. For både 2003 og 2004 er der tale om en opjustering af DAU-overskuddet med i størrelsesordenen 5-7 mia.kr. i forhold til *Budgetoversigt 2*, august 2003.

I 2003 og 2004 bidrager engangsforhold mv. til DAU-overskuddet med hhv. godt 5½ mia.kr. og godt 3 mia.kr.

I perioden 1997-2001 har engangsforhold mv. udgjort i gennemsnit knap 20 mia.kr. årligt, mens der i 2002 var engangsforhold mv. for netto godt 6½ mia.kr. *jf. figur 1.1*.

1. Indledning

For de samlede offentlige finanser – der dækker stat, amter og kommuner, ATP, A-kasserne og Lønmodtagernes Garantifond – skønnes et overskud på ca. 20³/₄ mia.kr. i 2004 og 18¹/₂ mia.kr. i 2003, *jf. tabel 1.1.*

Tabel 1.1. Nøgletal for offentlig økonomi, 2002-2004

	2002	2003	2004
DAU-saldo (mia.kr.)	25,8	12,8	10,0
DAU-saldo (pct. af BNP)	1,9	0,9	0,7
DAU-saldo ekskl. engangsforhold mv. (mia.kr.)	19,2 ²⁾	7,1	6,9
DAU-saldo ekskl. engangsforhold mv. (pct. af BNP)	1,4 ³⁾	0,5	0,5
Offentlig saldo ¹⁾ (mia.kr.)	21,2	18,5	20,7
Offentlig saldo ¹⁾ (pct. af BNP)	1,6	1,3	1,4
Strukturel budgetsaldo ²⁾ (pct. af BNP)	1,5	2,1	1,8
Realvækst i offentligt forbrug ³⁾ (pct.)	2,1	0,1	0,7
Finanseffekt (pct. af BNP)	0,3	-0,1	0,4

*) I den trykte udgave af *Budgetoversigt 3* fremgår det, at DAU-saldoen eksklusive engangsforhold i 2002 er 20,0 mia.kr. eller 1,5 pct. af BNP, hvilket beror på skrivefejl.

- 1) Stat, amter, kommuner og sociale kasser og fonde (ATP, A-kasser og Lønmodtagernes Garantifond).
- 2) Den strukturelle saldo tager højde for konjunkturernes påvirkning af de offentlige finanser.
- 3) På baggrund af nye nominelle tal for det offentlige forbrug i 2002 fra Danmarks Statistik og forbrugsdeflatorerne fra nationalregnskabet skønnes realvæksten i forbruget i 2002 at udgøre 1,9 pct. Det er lidt lavere end nationalregnskabsopgørelsen, der ikke afspejler de nominelle revisioner.

Det første summariske skøn for de offentlige finanser i 2005 indebærer et overskud på ca. 21½ mia.kr. eller 1,4 pct. af BNP. Dette skøn er rent beregningsteknisk baseret på, at finanspolitikken i 2005 i store træk følger linjen i den seneste mellemfristede fremskrivning, *jf. Konvergensprogram for Danmark*, december 2003, herunder blandt andet en realvækst i det offentlige forbrug på 0,5 pct. og videre indfasning af nedsættelsen af skatten på arbejdsindkomst.

Den nødvendige stramhedsgrad i finanspolitikken i 2005 er ikke fastlagt endnu. Den finanspolitiske prioritering af de offentlige udgifter og indtægter i 2005 vil ske i løbet af 2004.

En mere detaljeret gennemgang af statens finanser og de samlede offentlige finanser i 2003 og 2004 findes i *kapitel 3 og 4*.

2

Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

- *Aftalerne om finansloven for 2004 indeholder større delaftaler på en række højt prioriterede områder.*
- *Der er indgået flerårsaftaler for politi og kriminalforsorg, der blandt andet betyder flere betjente på gaden, en styrkelse af kriminalitetsbekæmpelsen samt opførelse af et nyt fængsel.*
- *Der er indgået en trafikaftale, som både medfører en udvidelse og forbedring af togtrafikken og øget kapacitet på en række trafikalt belastede vejstrækninger.*
- *Der er indgået en flerårsaftale for Det Kongelige Teater samt en aftale om den fremadrettede kulturbevaring, der blandt andet indebærer etablering af tidssvarende og moderne magasiner for Rigsarkivet.*
- *Der er indgået aftaler om en øget indsats for de ældre, herunder at engangsydelsen til pensionister fra 2003 videreføres i form af en supplerende pensionsydelse.*
- *Der er indgået en aftale, der sikrer klarhed og stabilitet om de økonomiske rammer for forskningen i de kommende fire år.*

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

2.1. Indledning

Der er i alt indgået seks delaftaler om finansloven for 2004. Delaftalerne er offentliggjort i publikationen *Aftaler om Finansloven for 2004*, november 2003.

I dette kapitel belyses en række af de temaer og områder, der blev prioriteret i aftalerne om finansloven for 2004.

Indledningsvist beskrives fleråsaftalerne om politi og kriminalforsorg, *jf. afsnit 2.2 og 2.3*. Dernæst redegøres for initiativerne på trafik- og kulturområderne, *jf. afsnit 2.4 og 2.5*.

Aftalerne om forskning, erhverv og uddannelse er nærmere belyst i *afsnit 2.6-2.8*. *Afsnit 2.9 og 2.10* omhandler indsatsen for ældre og svage grupper samt udmøntningen af satspuljen.

Effektiviseringer af de offentlige betalinger er nærmere beskrevet i *afsnit 2.11*, mens *afsnit 2.12* vedrører en række initiativer på skatteområdet.

2.2. Fleråsaftale for politiet 2004-2006

Med den nye treårige aftale sikres det, at politiet kan fokusere på en række særligt prioriterede indsatsområder. Således vil bekæmpelsen af kriminalitet som røveri, vold og indbrud i villaer og sommerhuse blive styrket. Der vil blive gennemført en målrettet indsats mod kriminalitet og mod synlige grupper af unge i gadebilledet, der skaber utryghed. Bekæmpelsen af den organiserede, økonomiske og grænseoverskridende kriminalitet intensiveres, og nærpolitiet styrkes. Endvidere opprioriteres indsatsen for øget færdselssikkerhed.

I politiet vil der i aftaleperioden blive frigjort i alt 720 betjente til egentligt politiarbejde, heraf 450 gennem øgede bevillinger og 270 gennem effektiviseringer på 0,5 pct. årligt. Hertil kommer frigørelsen af 250 betjente i 2004 gennem engangsudbetalinger af overarbejde. Desuden tilføres anklagemyndigheden 12 politijurister.

Politiets IT-systemer forbedres og moderniseres for i alt 312 mio.kr. i aftaleperioden med henblik på at sikre borgerne en bedre og mere effektiv politibetjening. Endvidere skal politiets styring moderniseres, så politiet fremover måles på resultater og effekt. Målingerne skal tilrettelægges, så offentligheden løbende kan følge med heri. Endelig skal der udarbejdes en ny og mere effektiv model for styringen af politiets overarbejde.

I *tabel 2.1* vises, hvilke reguleringer aftalen medfører af politiets bevillinger i forhold til finanslovsforslaget for 2004.

Tabel 2.1. Reguleringer af politiets bevillinger, 2004-2006				
Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006	I alt
Videreførelse af nuværende aktivitetsniveau	332	401	525	1.258
Øget indsats for færdselssikkerhed	42	30	15	87
Styrkelse af IT-drift og -udvikling	103	114	95	312
450 ekstra betjente	25	86	146	257
Styrkelse af anklagemyndigheden	6	6	6	18
270 frigjorte betjente til særligt prioriterede områder	35	70	105	210
- heraf finansieret af effektiviseringer	-35	-70	-105	-210
Udbetaling af overarbejde svarende til 250 årsværk	85	-	-	85
Finansiering af internationalt politiberedskab via internationale reserver	-45	-45	-45	-135
Politiet i alt i forhold til FFL04	548	593	743	1.884

Politiets samlede bevillinger i aftaleperioden er angivet i *tabel 2.2*.

Tabel 2.2. Politiets bevillinger 2004-2006			
Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006
Driftsbevilling	6.828	6.788	6.814

2.3. Flerårsaftale for kriminalforsorgen 2004-2007

Kriminalforsorgen tilføres et bevillingsløft på 338 mio.kr. i 2004 stigende til 420 mio.kr. i 2007 – svarende til 1.486 mio.kr. i alt i aftaleperioden. Hertil kommer i alt 267 mio.kr. til anlæg af flere fængselspladser mv., *jf. tabel 2.3*.

Herudover indgår der i satspuljeforliget for 2004 en oprustning af behandlingsindsatsen i fængsler og arresthuse, hvorved kriminalforsorgen tilføres i alt 70 mio.kr. i 2004-07 fra satspuljen.

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

Tabel 2.3. Nye midler til kriminalforsorgen, 2004-2007

Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006	2007	I alt
1. Styrkelse af kriminalforsorgens drift mv.	286	298	330	362	1.276
2. Projektering af nyt fængsel med 250 pladser	0	10	20	50	80
3. Udvidelse af fængselsbyggeri	0	40	57	0	97
4. Initiativer mod narko i fængslerne	57	6	6	6	75
5. Øget fængselskapacitet mhp. hurtigere afsoning	40	12	12	12	76
6. Strafskærpelser	26	45	50	65	186
7. Styrkelse af kriminalforsorgen i frihed	10	15	15	15	55
8. Brug af videoafhøringer – færre fangetransporter	-	-	-	-	-
9. Effektiviseringer	0	-20	-30	-40	-90
Rammeløft i alt i forhold til FFL04	418	405	460	470	1.753
Heraf anlæg	80	60	77	50	267
Rammeløft ift. FFL04 ekskl. anlæg	338	345	383	420	1.486

Kriminalforsorgen sikres en markant styrkelse af driften, og der afsættes midler til fastholdelse af de ekstra fængselspladser, som blev besluttet i den forrige aftaleperiode. Kriminalforsorgen tilføres på den baggrund i alt 1.276 mio.kr. i aftaleperioden.

Der opføres herudover et nyt lukket fængsel med ca. 250 pladser i Øst-danmark. Planlægning, projektering og udbud af det nye fængselsbyggeri sker i aftaleperioden, hvortil er afsat 80 mio.kr., mens selve byggeriet forventes gennemført i perioden 2008-2010.

Statsfængslet Østjylland udvides med en ekstra fløj med 48 lukkede fængselspladser. Den nye fløj forventes færdig senest i 2007. Der afsættes 97 mio.kr. hertil i aftaleperioden.

Bekæmpelsen af narko intensiveres i fængslerne gennem bedre fysisk sikring af fængslerne, kontrollen med kontanter skærpes og antallet af narko-hunde forøges. Der afsættes 75 mio.kr. hertil i 2004-07.

Med henblik på at sikre en hurtigere afsoning af idømte straffe etableres i 2004 ca. 35 pladser, således at kapaciteten til at nedbringe ventetiden fordobles til 70 pladser. Der afsættes i alt 46 mio.kr. hertil i aftaleperioden.

For at sikre fængselskapacitet og de fornødne ressourcer til at håndtere strafskærpelserne for blandt andet vold mod tjenestemænd og vold mod vidner, groft tyveri og hærværk samt narkoforbrydelser tilføres kriminalforsorgen i alt 186 mio.kr. i 2004-07.

Indsatte, som gør sig fortjent hertil, skal kunne løslades før tiden mod at undergive sig vilkår om fortsat deltagelse i behandling, samfundstjeneste eller lignende. Indsatsen i forbindelse med kriminalforsorgen i frihed tilføres i alt 55 mio.kr. med henblik på at styrke resocialiseringsarbejdet.

Endvidere prioriteres der som en del af styrkelsen af kriminalforsorgens drift 24 mio.kr. til at forbedre resource- og økonomistyring i aftaleperioden. Kriminalforsorgen gennemfører i aftaleperioden en række effektiviseringer, hvorved der frigøres 20 mio.kr. i 2005 stigende til 40 mio.kr. i 2007 til kriminalforsorgens kerneopgaver i fængsler og arresthuse. Med henblik på at understøtte effektiviseringen gennemføres inden udgangen af 2004 en gennemgribende konsulentanalyse af kriminalforsorgen. I lyset af konsulentanalysen tages endelig stilling til de forudsatte effektiviseringer.

Kriminalforsorgens samlede bevillinger i aftaleperioden, inklusive de i alt 70 mio.kr. fra satspuljen fordelt med 16 mio.kr. i 2004 og 18 mio.kr. i de efterfølgende år, er angivet i *tabel 2.4*.

Tabel 2.4. Kriminalforsorgens bevillinger 2004-2007				
Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006	2007
Driftsbevilling	2.022	2.006	2.011	2.016
Anlæg	80	60	77	50
I alt	2.102	2.066	2.088	2.066

2.4. Trafik

På trafikområdet er der indgået en samlet aftale, som vil sikre en balance-ret udvikling på både jernbane- og vejområdet. Baneaftalen medfører, at togtrafikken udvides og jernbanenettets kvalitet forbedres mærkbart. Med investeringsaftalen gennemføres trafikinvesteringer, som vil forbedre kapaciteten på en række trafikalt belastede vej- og banestrækninger.

Samlet set medfører trafikaftalen merudgifter på 79 mio.kr. i 2004 stigende til 1.295 mio.kr. i 2007, jf. *tabel 2.5*.

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

Tabel 2.5. Trafikaftalens hovedpunkter

Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006	2007
Baneaftalen		695	704	813
Kapacitetsforbedringer på jernbanen vest for København	5	54	191	200
Nye veje- og baneinvesteringer ¹⁾	24	89	266	232
Anlægspulje til sikkerhed, handicappede mv. ¹⁾	50	50	50	50
Udgifter i alt	79	989	1.211	1.295
Reduktion af statens kontraktbetaling til DSB		450	450	450
Målretning af hjemmeservice	129	149	149	149
Reform af byfornyelse	215	216	219	226
Finansiering i alt	344	815	818	825

1) Merudgifter til nye trafikinvesteringer finansieres inden for råderummet til statslige trafikinvesteringer. Set over årene er trafikaftalen således finansieret fuldt ud.

Trafikaftalen finansieres ved:

- en reduktion af statens kontraktbetaling til DSB.
- en reform af byfornyelsen, hvor der gennemføres en forenkling og modernisering af byfornyelsen, som reducerer den offentlige støtteindsats og forøger den private egenfinansiering.
- en målretning af hjemmeserviceordningen, hvorefter tilskuddet alene ydes til husstande med mindst én person over 65 år eller én førtidspensionist.
- herudover finansieres de nye trafikinvesteringer inden for råderummet til statslige trafikinvesteringer.

10-årig investeringsplan

Med aftalen om en investeringsplan for de næste 10 år er der truffet beslutning om at igangsætte en række nye trafikinvesteringer for i alt 5,5 mia.kr. I 2004 er der som følge af aftalen merudgifter på 62 mio.kr. stigende til 469 mio.kr. i 2007, *jf. tabel 2.6.*

Tabel 2.6. Nye trafikinvesteringer udgifter, 2004-2007

Mio.kr. (2004-PL)	Anlægs- overslag	2004	2005	2006	2007
Kapacitetsforbedringer vest for København ¹⁾	800	5	154	191	200
Udbygning af S-togsnettet mellem København og Dybbølsbro station	153				31
Århus havnebane (statsligt bidrag)	65		15	50	
Overhalingsspor for godstog	46		2	44	
Forberedelse af nyt togkontrolsystem ²⁾	30				
Motorvej mellem Brande og Ris (del af rute 18)	266	7	15	36	98
Motorvej mellem Bording-Låsby (del af rute 15)	628			12	19
Frederikssundsmotorvejen, 1. etape	712			22	32
Udbygning af E45 mellem Nørresundby og Bouet	47		10	37	
Udbygning af Kongevejen i Helsingør	45			5	20
Motorvej mellem Søften-Skødstrup (statsligt bidrag)	75		18	19	19
Motortrafikvej mellem Holbæk og Vig ²⁾	602				
Udbygning af motorvej mellem Odense og Svendborg ²⁾	1.000				
Anlægspulje til kapacitet, sikkerhed, handicappede, offentlig-privat partnerskab mv.	1.000	50	50	50	50
Investeringer i alt	5.469	62	264	466	469

- 1) Udgifterne til kapacitetsforbedringer vest for København finansieres uden for råderummet til statslige trafikinvesteringer.
- 2) Projekterne påbegyndes efter 2007.

Der er endvidere aftalt, at der skal udarbejdes beslutningsgrundlag for en række yderligere vej- og baneprojekter med henblik på senere beslutning. Der afsættes inden for trafikinvesteringsråderummet knap 100 mio.kr. i 2004-2007 under Trafikministeriet til at gennemføre forundersøgelserne.

Aftale om jernbanelområdet

Som led i aftalen indgås 10-årige kontrakter med DSB og DSB S-tog A/S. De nye kontrakter vil medføre ca. 26 pct. mere fjern- og regionaltrafik, og ca. 13 pct. mere trafik på S-togsnettet. Statens betalinger til DSB reduceres på trods af den øgede trafik med gennemsnitlig 570 mio.kr. årligt i

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

perioden 2005-2014 i forhold til den nuværende kontraktbetaling, jf. tabel 2.7.

Tabel 2.7. Økonomiske forudsætninger for nye DSB-kontrakter

Mio.kr. (2004-PL)	2005	2006	2007	Gns. 2005-2014
Hidtidig bevilling til DSB ¹⁾	4.791	4.795	4.669	4.590
Ny kontrakt	4.738	4.859	4.537	4.180
Kontraktbesparelse	53	-64	132	409
Ekstra udbytte	397	514	318	161
Samlet besparelse	450	450	450	570

1) FFL04 inklusiv tillægskontrakt fremskrevet for 2008-2014 inklusiv baneafgifter.

Der er endvidere indgået en 2-årig aftale for 2005-2006, og opstillede sigtelinjer for 2007-2014, for bevillingerne til drift, fornyelse og vedligeholdelse af jernbaneinfrastrukturen. De bevillingsmæssige rammer for 2007 og frem fastlægges endeligt i 2005. Bevillingerne i 2005 og 2006 løftes med henholdsvis 696 mio.kr. og 704 mio.kr. Der lægges samtidig op til en forhøjelse af bevillingerne med gennemsnitlig 920 mio.kr. årligt i perioden 2005-2014, jf. tabel 2.8.

Tabel 2.8. Banestyrelsens aktivitet og økonomi

Mio.kr. (2004-PL)	2005	2006	2007	Gns. 2005- 2009	Gns. 2010- 2014
BS Aktivitetsniveau	2.471	2.541	2.656	2.713	3.151
FFL04	1.540	1.554	1.510	1.525	1.510
Bevilling, jf. aftalen	2.235	2.259	2.323	2.372	2.502
Merbevilling	696	704	813	847	992

Note: Som følge af effektviseringer kan Banestyrelsen opretholde et højere aktivitetsniveau end svarende til bevillingerne.

Blå skrift: Sigtelinjer 2007-2014.

Med aftalen udvides Banestyrelsens aktivitetsniveau væsentligt, jf. trafikaltalens bilag 1 i *Aftaler om Finansloven for 2004*.

2.5. Kultur

Med indgåelsen af delaftaler om kulturbevaring og Det Kongelige Teater mv. fokuseres især på kulturbevaringsindsatsen, men også på teaterområ-

det generelt. Prioriteringen af kulturområdet finansieres ved en ændring af portostøtten for uge- og månedsblade samt en ændring af den statslige forsikringsordning vedrørende sygefravær for mindre virksomheder. Samlet set medfører aftalerne udgifter for ca. 840 mio.kr. i perioden 2004-2007, jf. tabel 2.9.

Tabel 2.9. Nye midler til kulturområdet, 2004-2007

Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006	2007	2004-2007
Den fysiske og elektroniske kulturarv	40	40	40	40	160
Den Gamle By i Århus	4	4	4	4	16
Nordatlantens Brygge	0,5	0,5	0,5	0,5	2
Rigsarkiv - drift	3	18	22	15	58
Magasinleje i Jylland	3	2	2	2	9
Flerårsaftale for Det Kgl. Teater (drift)	35	40	14	14	103
Provinsteatre (drift)	10	10	10	10	40
DST-teatrene	6	6	6	6	24
Drift i alt	102	121	99	86	412
Det Kgl. Teater (anlæg) ¹⁾	16	17	7	5	45
Magasiner til Statsbiblioteket i Århus mv. ²⁾		6	21	27	54
Magasiner til Rigsarkivet mv. ²⁾		150	42	138	330
Anlæg i alt	16	173	70	170	429
I alt	118	294	169	256	841

- 1) Beløbet omfatter blandt andet 21 mio.kr. afsat til ombygninger omkring Kongens Nytorv i forbindelse udflytninger til operahuset mv. De nøjagtige omflytningsudgifter afventer den samlede udflytningsplan, men skal holdes inden for den nævnte ramme.
- 2) Afløbsprofiler på anlægsprojekterne vedrørende kulturindsatsen afventer forhandlinger med ejere af grundarealer mv. Den faktiske periodisering af afløbsprofilerne er derfor fortsat usikker.

Kulturbevaringsindsatsen

Omtrent 385 mio.kr. afsættes til anlægsinvesteringer vedrørende den langsigtede kulturbevaringsindsats. Dette sker blandt andet ved etablering af tidssvarende og moderne magasiner for Rigsarkivet, Landsarkivet for Sjælland, Det Kongelige Bibliotek og Erhvervsarkivet samt Statsbiblioteket i Århus.

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

Den forstærkede kulturbevaringsindsats skal også gennemføres ved en række konkrete driftsinitiativer:

- Det væsentligste initiativ vedrører en *styrkelse af den fortsatte bevaring af den fysiske og elektroniske kulturarv*. Der er afsat i alt 40 mio.kr. årligt i perioden 2004-2007 til 15 konkrete initiativer inden for de to hovedområder.
- Til *Den Gamle By i Århus* afsættes en merbevilling i perioden 2004-2007 på 4 mio.kr. årligt til vedligeholdelsen af museets bygningsmasse.
- Som led i forberedelse af etablering af nye magasiner til blandt andet Rigsarkivet afsættes knap 60 mio.kr. i perioden 2004-2007, heraf 3 mio.kr. i 2004, til *Statens Arkivers* ompakning af arkivalier, stregkodning og flytning mv.
- Til leje af midlertidige magasiner for *landsarkiverne i Viborg og Aabenraa* afsættes 9 mio.kr. i perioden 2004-2007, heraf 3 mio.kr. i 2004.
- Der afsættes 0,5 mio.kr. årligt til den selvstændige kulturformidlende institution *Nordatlantens Brygge*, der skal udgøre en ramme for aktiviteter inden for samfundsforhold, kultur, forskning og uddannelse i samarbejdet mellem Grønland, Island, Færøerne og Danmark.

Teaterområdet

I lyset af Det Kongelige Teaters nye udfordring med ibrugtagningen af et nyt operahus er der opnået enighed om ikke blot en ny flerårsaftale for Det Kongelige Teater, men også om en styrkelse af teaterlivet i provinsen og det øvrige storkøbenhavnske område. Således afsættes midler til:

- *Det Kongelige Teater*, hvor den nye flerårsaftale indebærer et samlet bevillingsløft på 148 mio.kr. i perioden 2004-2007. Blandt andet afsættes 12 mio.kr. i årlig aftalebevilling samt samlet ca. 48 mio.kr. i 2004 og 2005 pga. af fremrykningen af overdragelsen af operahuset fra A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til staten.
- *Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab (DST-teatrene)*, der tilføres 6 mio.kr. årligt i perioden 2004-2007 med henblik på, at der eksempelvis udvikles åbne scener, hvor blandt andet mindre, etablerede grupper får mulighed for at opføre forestillinger. Den moderne dans får også bedre muligheder for at udvikle og konsolidere sig.
- *Den Jyske Opera, Peter Schaufuss Balletten og Aalborg Teater*, der samlet får tilført 10 mio.kr. årlig i perioden 2004-2007 med henblik på, at teaterudbuddet uden for hovedstadsområdet styrkes og løftes i kvalitet.

2.6. Forskning og udvikling

Det er vigtigt at sikre klarhed og stabilitet om de økonomiske rammer for forskningen fremover. Dette er opnået med finansloven for 2004, hvor forskningsområdet i perioden 2004 til 2007 tilføres i alt godt 4 mia.kr.

De nye statslige forskningsbevillinger fordeler sig med 3,1 mia.kr. til Videnskabsministeriet, 0,6 mia.kr. til en ny reserve og godt 0,3 mia.kr. til øvrige nye initiativer, *jf. tabel 2.10.*

Tabel 2.10. Nye forskningsinitiativer på finansloven for 2004

Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006	2007	I alt
Ekstra bevillinger til Videnskabsministeriet	0	50	1.525	1.525	3.100
Ny reserve til forskning og udvikling	0	0	100	500	600
Samspilshandlingsplanen	47	59	59	34	199
Velfærdsforskning	25	25	25	25	100
Velfærdskommission	7	6	-	-	13
Forskning i solaktivitet og klima	3	3	3	3	12
Indre danske konflikter under Den Kolde Krig	2	2	-	-	4
I alt	84	145	1.712	2.087	4.028

Med *Samspilshandlingsplanen* skal der skabes nye og forbedrede rammer for samspillet mellem erhvervsliv og videninstitutioner om forskning og innovation. Der afsættes i perioden 2004-2007 i alt 275 mio.kr., hvoraf de 199 mio.kr. anvendes til forskningsaktiviteter.

Formålet med *velfærdsforskningsprogrammet* er at sætte fokus på, hvordan effekterne af den sociale og beskæftigelsesmæssige indsats kan forøges, og hvordan selve udførelsen af det sociale arbejde kan forbedres. Der afsættes i alt 100 mio.kr. i perioden 2004-2007.

Som opfølgning på det supplerende regeringsgrundlag *Vækst, Velfærd, Fornyelse II* har regeringen nedsat *Velfærdskommissionen*, der blandt andet skal beskrive og analysere forskellige muligheder for at finansiere velfærden fremover. Kommissionen skal fremlægge konkrete forslag til reformer, der kan øge arbejdsudbuddet og beskæftigelsen. Finanslovsaftalen indebærer, at der til kommissionens arbejde afsættes knap 18 mio.kr. i 2004 og 14 mio.kr. i 2005, hvoraf 40 pct. svarende til 13 mio.kr. forventes at blive anvendt på forskning.

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

Finanslovsaftalen indebærer desuden, at der afsættes 3 mio.kr. årligt i perioden 2004 til 2007 til Dansk Rumforskningsinstitut til øget forskning i sammenhængen mellem solaktivitet og klima.

Endeligt afsættes der 2 mio.kr. i henholdsvis 2004 og 2005 til styrkelse af forskningen i *de indre danske konflikter under Den Kolde Krig*. Bevillingen afsættes til Syddansk Universitet.

De nye initiativer, den nye reserve og ekstrabevillingen til Videnskabsministeriet sikrer overordnet set, at de samlede forskningsbevillinger frem til 2007 er stabile omkring 9,5 mia.kr., *jf. tabel 2.11* samt *appendiks*.

Tabel 2.11. Endelig opgørelse over det statslige forskningsbudget 2004

Mio.kr. (2004-PL)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	I alt
Eksisterende ministerfordelte bevillinger ¹⁾	9.459	9.555	9.472	9.105	7.508	7.421	-
Ekstrabevilling til Videnskabsministeriet	-	-	0	50	1.525	1.525	3.100
Øvrige nye initiativer	-	-	84	95	87	62	328
Ny reserve ²⁾	-	-	0	0	100	500	600
Eksisterende forskningsreserver ³⁾	-	-	0	220	300	0	520
I alt	9.459	9.555	9.556	9.470	9.520	9.508	-

- 1) Bevillingen til Den Europæiske Rumorganisation ESA på i alt 265,8 mio.kr. i 2002 og 280,4 mio.kr. i 2005 antages at fordele sig med 88,6 mio.kr. årligt i 2002-2004 og med 93,5 mio.kr. årligt fra 2005-2007.
- 2) Den nye reserve er nye midler på finansloven for 2004, som søges udmøntet og finansieret i forbindelse med finanslovforhandlingerne for 2005.
- 3) Reserven vedrører den ikke udmøntede forskningsreserve på finansloven for 2003, *jf. Aftaler om Finansloven for 2003*, november 2002. Reserven søges udmøntet og finansieret i forbindelse med finanslovforhandlingerne for 2005.

Indsatsen, som følger af de to reserver, skal ses i forlængelse af vækststrategien *Vækst med vilje* og videnstrategien *Viden i vækst*. Midlerne skal understøtte reformerne af universiteter, sektorforskningen og forskningsrådssystemet og anvendes til nye initiativer, der kan styrke det danske videnssystem.

2.7. Bedre rammer for virksomhederne

Prioriteringen af forskningen giver bedre rammer for virksomhederne. Dette suppleres med en række målrettede tiltag blandt andet rettet mod at øge iværksætteraktiviteten, *jf. tabel 2.12*.

Tabel 2.12. Øvrige tiltag på erhvervsområdet

Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006	2007	I alt
Iværksætter- og selvstændighedskultur	55,0	50,0	50,0	50,0	205,0
Iværksætterakademi	10,0	10,0	10,0	10,0	40,0
Styrkelse af Forbrugerrådet	3,0	3,0	3,0	3,0	12,0
Genindførelse af strukturprojektordningen	25,0	25,0	25,0	25,0	100,0
Genetablering af støtteniveau til lægivende og biotopforbedrende beplantninger	2,2	2,2	2,2	2,2	8,8
I alt	95,2	90,2	90,2	90,2	365,8

Iværksætter- og selvstændighedskultur

Rammerne for at starte og drive egen virksomhed skal forbedres. Derfor afsættes 55 mio.kr. i 2004 og 50 mio.kr. årligt herefter til en ligestilling af selvstændige og lønmodtagere med hensyn til fradragsret for pensionsindbetaling, mere professionelle og erhvervsrettede væksthuse samt en forhøjelse af grænsen for medarbejderaktier fra 8.000 til 20.000 kr. årligt med henblik på en styrket aktiekultur i Danmark.

Iværksætterakademi

Som led i indsatsen for en stærkere selvstændighedskultur i Danmark afsættes 10 mio.kr. årligt i 2004-2007 til etablering af et Iværksætterakademi, som skal give studerende viden om at starte og drive egen virksomhed som led i deres uddannelse.

Forbrugerrådet

Forudsætningen for et stærkt konkurrenceklima er velfungerende forbrugerforhold. Derfor øges bevillingen til Forbrugerrådet med 3 mio.kr. årligt i 2004-2007.

Genindførelse af strukturprojektordningen

Der afsættes 25 mio.kr. årligt til genindførelse af strukturprojektordningen under EU's länddistriktsprogram med henblik på at understøtte den regionale erhvervsudvikling i fødevarerhvervet, herunder særligt i yderområderne.

Lægivende beplantninger, vikar- og konsulentordningen

Besparelsen på 2,2 mio.kr. vedr. lægivende og biotopforbedrende beplantninger bortfalder. Endvidere fortsætter støtte til landbrugets vikarordning, og de forudsatte jordskattelettelser begrænses svarende til merudgiften.

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

Fra tilskud til forbedrede rammevilkår

Erhvervstilskud kan forvride og forhindre både effektiv konkurrence og strukturtilpasninger. Regeringens kritiske gennemgang af erhvervstilskud fra 2002 og 2003 videreføres derfor i 2004. Med de besluttede reduktioner af erhvervstilskud på samlet godt 700 mio.kr. er der således skabt mulighed for omprioritering fra erhvervstilskud til generelle forbedringer af rammevilkår, herunder forskning.

2.8. Uddannelser

På uddannelsesområdet er der indgået en række aftaler, der er med til at styrke og kvalificere uddannelsessystemet. Den bevillingsmæssige prioritering af de forskellige områder er angivet i *tabel 2.13*.

Tablet 2.13. Initiativer på Undervisningsområdet

Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006	2007
IT i folkeskolen	75	120	150	150
Videncentre	42	45	46	46
Kaospilotuddannelsen	0	-2	-4,8	-7,5
Handicappedes aftenskoleundervisning	15	15	15	15
Tillægstipendium til studerende med handicap	11	26	26	26
Omstillingsreserverne i alt	710	853	993	984
Heraf:				
Erhvervsuddannelserne	320	460	595	595
Initiativer om Bedre uddannelser på øvrige uddannelsesområder	240	240	240	240
Videregående uddannelser ¹⁾	60	60	60	60
Tillægstaxametre på efterskolerne ¹⁾	37	41	47	53
Udslusningsindsats på produktionsskolerne ¹⁾	9	9	9	9
Folkehøjskolerne (præmiering af lange kurser mv.) ¹⁾	18	17	16	16
Tværgående initiativer for videregående uddannelser mv. ¹⁾	26	26	26	11

1) På uddannelsesområder omfattet af en 1-årig aftale i 2004 er budgetteringen teknisk videreført i BO-årene.

IT i folkeskolen

Med finansloven for 2004 er det prioriteret at satse på IT som en integreret og naturlig del af udviklingen i folkeskolen. Af den samlede satsning på 495 mio.kr. i perioden 2004-2007 forudsættes 370 mio.kr. anvendt som

tilskud til kommunalt indkøb af computerudstyr til 3. klassetrin fra 2005. De resterende 125 mio.kr. anvendes til øvrige initiativer – eksempelvis øget brug af IT på alle klassetrin, efteruddannelse samt nye undervisningsformer mv.

Bedre uddannelse

Undervisningsministeriets omstillingsreserve udgør i 2004 samlet set 710 mio.kr. og svarer beløbsmæssigt til provenuet af effektiviseringer på 2 pct. årligt på uddannelsesområdet under Undervisningsministeriet. På finanslovsforslaget for 2004 blev der i alt udmøntet 620 mio.kr. i 2004, herunder 320 mio.kr. som forudsat i fleråsaftalen for erhvervsskolerne på finansloven for 2003, 240 mio.kr. til videreførelse af initiativer på de øvrige uddannelsesområder i den etårige aftale om Bedre Uddannelser på finansloven for 2003 samt 60 mio.kr. med henblik på en udvidelse af initiativerne fra 2003 på de videregående uddannelser.

Med aftalerne om finansloven for 2004 er de resterende 90 mio.kr. i 2004 blevet udmøntet med 36,5 mio.kr. til efterskolerne i form af tillægstakster til undervisningspligtige elever og danskundervisning for tosprogede, 9,5 mio.kr. til produktionsskolerne til blandt andet en forøget udslusningsindsats, 18 mio.kr. til folkehøjskolerne til præmiering af lange kurser samt 26 mio.kr. til tværgående initiativer inden for de videregående uddannelser, frie kostskoler samt IT på frie grundskoler. Midlerne er i udgangspunktet tilbageført til de enkelte områder krone for krone.

Videncentre

Der er tilvejebragt en pulje på 42,2 mio.kr. i 2004 stigende til 46 mio.kr. i 2007 til en styrkelse af de regionale uddannelsesinstitutioners videncentrefunktion. Midlerne fordeles blandt Erhvervsakademier, Centre for Videregående Uddannelser og netværk af enkeltstående institutioner for mellem- og lange videregående uddannelser. Puljen er tilvejebragt ved takstharmoniseringer på en række korte videregående uddannelser udbudt under åben uddannelse. Med takstharmoniseringerne er det hensigten at sikre en bedre balance mellem deltagerbetalingen i forbindelse med erhvervsrettet efteruddannelse på henholdsvis erhvervsuddannelsesniveau og videregående niveau.

Kaospilotuddannelsen

Statstilskuddet til kaospilotuddannelsen afvikles. Konkret skal statstilskuddet afvikles i takt med, at de nuværende studerende færdiggør deres uddannelse. Studerende optaget på uddannelsen i 2003 vil få statstilskud

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

til at afslutte den påbegyndte uddannelse. I perioden 2004-2007 opnås således en besparelse, der gradvist stiger til 7,5 mio.kr. årligt.

Handicappedes aftenskoleundervisning

Af puljen til svage grupper afsættes 15 mio.kr. årligt i perioden 2004 til 2006 til en genoprettelse af det tidligere maksimum på 8/9 for tilskud til aflønning af ledere og lærere i forbindelse med handicappedes deltagelse i aftenskoleundervisning. I 2007 afsættes 15 mio.kr. af Undervisningsministeriets omprioriteringsreserve til højt prioriterede regeringsinitiativer.

Tillægsstipendium til studerende med handicap

Der er indgået en aftale om tillæg til uddannelsessøgende i videregående uddannelser med varig funktionsnedsættelse svarende til det laveste fribeløb (5.571 kr. pr. måned, 2003-niveau). Ændringen betyder, at uddannelsessøgende med varig funktionsnedsættelse nu får et økonomisk grundlag for at vælge videregående uddannelse på SU på lige fod med andre uddannelsessøgende, hvorved det ”dobbelte optag” i form af optagelse på uddannelsen og visitation hos kommunen afskaffes. Aftalen indebærer statslige merudgifter på ca. 26 mio.kr., når ordningen er fuldt indfaset fra og med 2005.

2.9. Øget indsats for de ældre

På finansloven for 2004 er afsat midler til, at den sociale pension til folkepensionisterne fremover suppleres af en pensionsydelse, som udbetales til ældre, der ikke har formue eller supplerende indkomster udover visse grænser.

Den supplerende pensionsydelse er en videreførelse af engangsydelsen fra 2003 i form af en forsørgelsesydelse, der uafhængigt af konkrete udgifter ydes som et supplement til grundbeløbet og pensionstillægget, *jf. boks 2.1.*

Boks 2.1. Regler for den supplerende pensionsydelse

Den supplerende pensionsydelse er skattepligtig og udgør årligt 5.100 kr. før skat (2004-priser).

Ydelsen aftrappes krone-for-krone med indkomster udover den sociale pension. For folkepensionister, der er gifte eller samlevende med en anden folkepensionist, aftrappes ydelsen dog med 50 pct. af parrets samlede indkomstgrundlag. Der gives et bundfradrag i opgørelsen af indkomstgrundlaget på 1.500 kr. pr. familie. Bundfradraget sikrer, at beskedne supplerende indkomster ikke giver anledning til aftrapning af ydelsen.

Den supplerende pensionsydelse udbetales ikke til personer, hvis likvide formue (inkl. en eventuel samlevers eller ægtefælles formue) overstiger 54.600 kr., svarende til de gældende regler om helbredstillæg.

En bagatelgrænse på 200 kr. medfører, at ydelsen bortfalder ved supplerende indkomster på henholdsvis 9.900 kr. for folkepensionister, der er gifte eller samlevende med en anden folkepensionist, og 4.900 kr. for andre folkepensionister.

Den supplerende pensionsydelse skønnes i 2004 at medføre en offentlig merudgift på knap 430 mio.kr., heraf ca. 423 mio.kr. til herboende folkepensionister, ca. 2 mio.kr. til folkepensionister i udlandet samt ca. 2 mio.kr. til øget statslig og kommunal administration.

Der skønnes at ville være ca. 117.000 i Danmark bosiddende modtagere af den supplerende engangsydelse. Hertil kommer skønsmæssigt ca. 1.000 modtagere bosiddende udenfor Danmark.

Blandt de i Danmark bosiddende modtagere forventes ca. 38 pct. at få den fulde ydelse, og det gennemsnitlige ydelsesbeløb for alle skønnes at ville være på godt 3.600 kr. pr. person.

Finansloven for 2004 rummer herudover også andre initiativer rettet mod den ældre del af befolkningen. Således videreføres den eksisterende ordning vedrørende gratis influenzavaccination for alle over 65 år. Herudover er der i 2004 afsat 20 mio.kr. til at fremme indsatsen for behandling af alvorligt syge og døende på hospicer samt samarbejdet mellem hospiceteams, hjemmesygeplejen og de praktiserende læger.

2.10. Satspuljen og svage grupper

Der er afsat i alt 494,8 mio.kr. fra satspuljen i 2004 til forskellige initiativer på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet, *jf. tabel 2.14.*

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

Tabel 2.14. Udmøntningen af satspuljen for 2004

Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006	2007
Narkoinitiativer	119,1	61,5	61,5	61,5
Udsatte grupper og handicappede	94,9	121,9	270,4	260,3
Handicapboliger	150,0	198,0	198,0	0,0
Børn og unge/social arv	80,3	73,8	72,0	61,6
Ældre og seniorer	22,0	19,7	14,6	7,8
Andre initiativer målrettet svage grupper	36,3	58,7	53,6	54,4
Omprioriteringer	-7,8	-86,4	-75,9	-1,4
I alt, nettotræk på satspuljen	494,8	447,2	594,2	444,2

Narkoinitiativer

De narkopolitiske initiativer skal fastholde og udbygge den eksisterende indsats mod narkotikamisbruget. Der sigtes dels mod at intensivere den forebyggende indsats gennem involvering af lokalsamfundene med henblik på at afholde ikke mindst de helt unge fra narkotika, dels mod at styrke både den sociale og den lægelige behandlingsindsats inden for såvel som uden for fængslerne. Samtidig forøges indsatsen for at reducere skaderne forbundet med stofmisbrug.

I forbindelse med udmøntningen af satspuljemidlerne for 2003 blev det besluttet at indføre en behandlingsgaranti for stofmisbrugere. Til en udvidelse af garantien til at omfatte indsatte i fængslerne er der afsat 16 mio.kr. i 2004 og 17,9 mio.kr. årligt i 2005-2007 for at opruste kriminalforsorgens behandlingsindsats over for stofmisbrugere.

Udsatte gruppe og handicappede

Flere af initiativerne i satspuljeaftalen er målrettet udsatte grupper og handicappede.

Eksempelvis lovfæstes forsøgsordningen med tolkebistand til døve, og der skaffes finansiering til forslag fra Rådet for Socialt Udsatte, ligesom der er afsat midler til blandt andet forsøgsordningen ”Skæve huse til skæve eksisterenser” og til indsatsen for udsatte grønlandere.

For at forbedre behandlingskapaciteten og styrke den sociale indsats omkring alkoholmisbrugere afsættes der som led i *Vejen mod en behandlingsgaranti* 20 mio.kr. i 2004 og 40 mio.kr. årligt i 2005-2007 til indsatsen på alkoholområdet.

Der er endvidere afsat midler til eksempelvis virksomhedernes sociale ansvar og til indsatsen for handicappede i arbejde samt til forsøg med integration af nydanskere på arbejdsmarkedet.

Handicapboliger

Over tre år er der afsat 450 mio.kr. af satspuljemidlerne til forbedring og udbygning af handicappedes botilbud. Dertil kommer, at der prioriteres yderligere 96 mio.kr. fra to eksisterende puljer, således at der i alt skal anvendes 546 mio.kr. til formålet.

Børn og unge/social arv

Til børn og unge er der i satspuljeaftalen afsat midler til finansiering af en bedre tværfaglig indsats over for børn af misbrugere og sindslidende og til indførelse af handleplaner for unge under 18 år med misbrugsproblemer. Derudover støttes eksempelvis projekter målrettet unge nydanskere.

Udover satspuljemidlerne er der afsat 25 mio.kr. årligt i 2004-2005, 20 mio.kr. i 2006 og 5,5 mio.kr. i efterfølgende år til indførelse af læreplaner i dagtilbud. Formålet med lærerplanerne er at sikre, at børn bliver godt rustet både socialt og sprogligt, herunder børn fra udsatte miljøer, samt at give børn en mere harmonisk overgang fra børnehave til børnehaveklasse og skolen. Ligeledes er der udover satspuljemidlerne afsat et rammebeløb til forældreprogrammer, der skal styrke forældreansvaret, på 10 mio.kr. årligt i 2004-2005 og 15 mio.kr. i 2006.

Ældre og pensionister

I forhold til seniorerne prioriterer satspuljeaftalen aktiviteter, der sigter mod at fastholde og integrere seniorer på arbejdsmarkedet, herunder styrkelse af seniornetværkene.

Desuden er der afsat midler til initiativet *Et aktivt aldrelev – forebyggende og aktiverende indsats overfor ældre*, der er en videreførelse af Videncenter på Ældreområdet mv.

Andre initiativer målrettet svage grupper

Andre satspuljefinansierede initiativer målrettet svage grupper omfatter blandt andet projekter vedrørende det frivillige integrationsarbejde.

Endvidere er der afsat midler til blandt andet aktiviteter for medarbejdere med læse-, stave- og regneproblemer forankret i Netværkslokomotivet, ligesom der er afsat midler til blandt andet en produktionsbaseret lærlin-

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

geuddannelse rettet mod unge, der ikke er i stand til at gennemføre en ordinær erhvervsuddannelse.

2.11. Offentlige betalinger

Med afsæt i finanslovsaftalerne for 2004 skal der gennemføres en effektivisering af den offentlige betalingsforvaltning, og de manuelle arbejdsgange skal begrænses mest muligt.

Alle offentlige udbetalinger skal så vidt muligt fremover ske konto-til-konto. Hermed kan offentlige kontantkasser begrænses, og checks afskaffes.

Det sikres ved, at alle borgere og virksomheder skal udpege en konto ("NemKonto") blandt deres nuværende pengeinstitutkonti, hvortil det offentlige kan udbetale med frigørende virkning. For de få uden egen pengeinstitutkonto eller med en høj pengeinstitutgæld etableres NemBetalinger, hvor staten skræddersyr løsninger og opretter en konto, hvortil udbetaling sker.

Samtidig skal elektronisk fakturering udbredes til hele det offentlige område, således at manuel indtastning mv. undgås. Overfor mindre og mellemstore virksomheder, der ikke har anskaffet den nødvendige teknik, gennemføres scanning, hvorved papirbaserede fakturaer konverteres til elektronisk form.

Initiativet er statsfinansielt neutralt i 2004, mens der kan opnås en forbedring af statsfinanserne fra 2005 og med stigende profil i efterfølgende år, jf. tabel 2.15.

Tabel 2.15. Effektiviseringsgevinster ved NemKonto, 2004-2007

Mio.kr. (2004-PL)	2004	2005	2006	2007
NemKonto (mindreudgift)	-	400	500	600

2.12. Skatteområdet

Nedsættelse af emballageafgift for øl og sodavand

Afgiften på emballager til øl og sodavand nedsættes med virkning fra 5. januar 2004 med 80 pct. Der foretages endvidere en provenuneutral omlægning af ølafgiften fra afgiftsklasser til en glidende skala efter alkoholindhold (58,40 kr. pr. liter ren alkohol). Der skal desuden udarbejdes en

årlig statusrapport til brug for vurderingen af behovet for yderligere initiativer med henblik på at mindske omfanget af grænsehandel.

Aftale om Øresundsbeskatning

Der er med virkning fra 2004 indgået en aftale med den svenske regering om udveksling af provenu vedrørende grænsegængere mellem Danmark og Sverige. Aftalen sikrer, at beskatningsretten til hele lønindkomsten tilfalder arbejdsgiverlandet, mens begge lande udveksler den gennemsnitlige primærkommunale skat fra grænsegængere

Der fjernes samtidig en række skattemæssige barrierer for integration i Øresundsregionen ved at begge lande indfører fradrag for pensionsindbetalinger til institutter i bopælslandet og yder fradrag for broafgiften på Øresund.

Skattefritagelse for findeløn

Der indføres med virkning fra 2003 skattefrihed for findeløn samt dusører og belønninger, som hidtil helt eller delvist har været skattepligtige. På finansloven for 2004 er der i lyset heraf indbudgetteret mindreindtægter på 10 mio.kr. årligt i 2004-2007.

Opsparingsordning for sportsfolk

Der etableres med virkning fra 2004 en opsparingsordning for professionelle sportsudøvere, der skattemæssigt etableres som en ratepension, hvor indbetalingerne er fradragsberettigede. Til forskel fra en almindelig ratepension kan op til 1,5 mio.kr. (2003-niveau) af de opsparede midler frigives til almindelig beskatning inden det fyldte 60. år.

Iværksætter- og selvstændighedskultur

Der foretages en smidiggørelse af reglerne for selvstændigt erhvervsdrivendes fradrag for indbetalinger til pensionsordninger i form af forbedrede muligheder for fradrag i indbetalingsåret, uanset at indbetalingerne varierer fra år til år, *jf. afsnit 2.7.*

Der foretages endvidere en forhøjelse af grænsen for gratisaktier til medarbejdere fra en fast grænse på 8.000 kr. årligt til en grænse på 20.000 kr. årligt, der fremover reguleres.

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

Appendiks

Det statslige forskningsbudget 2004

På baggrund af de nye forskningsinitiativer, justeringer som følge af ministeriernes ændringsforslag til finanslovsforslaget for 2004 samt en kvalitetskontrol af datagrundlaget¹ er der udarbejdet en ny og endelig opgørelse af det statslige forskningsbudget 2004.

Opgørelsen viser, at de justeringer, der har fundet sted siden fremlæggelsen af forslag til finanslov for 2004 ikke har ændret ved, at de nye afsatte bevillinger til forskning og udvikling sikrer et stabilt bevillingsniveau omkring 9,5 mia.kr. frem til 2007, *jf. tabel 1.*

Tabel 1. Endelig opgørelse over det statslige forskningsbudget 2004, 2002-2007

Mio.kr. (2004-PL)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	I alt
Eksisterende ministerfordelte bevillinger ¹⁾	9.399	9.496	9.384	9.095	7.493	7.406	
Anlæg	60	59	88	10	15	15	247
Ekstra bevillinger under Videnskabsministeriet	-	-	0	50	1.525	1.525	3.100
Nye initiativer ²⁾	-	-	84	95	87	62	328
Ny reserve til forskning og udvikling ³⁾	-	-	0	0	100	500	600
Eksisterende forskningsreserve ⁴⁾	-	-	0	220	300	0	520
I alt	9.459	9.555	9.556	9.470	9.520	9.508	-

Note: Oplysningerne i tabellen er baseret på ministeriernes indberetninger til det statslige forskningsbudget, som opgøres via statens forskningsbudgetsystem.

- 1) Bevillingen til Den Europæiske Rumorganisation ESA på i alt 265,8 mio.kr. i 2002 og 280,4 mio.kr. i 2005 antages at fordele sig med 88,6 mio.kr. årligt i 2002-2004 og med 93,5 mio.kr. årligt fra 2005-2007.
- 2) Vedrører Samspilshandlingsplanen, Velfærdsforskningsprogrammet, Velfærdskommissionen, forskning i indre danske konflikter under Den Kolde Krig samt forskning i sammenhængen mellem klima og solaktivitet.
- 3) Den nye reserve er nye midler på finansloven for 2004, som søges udmøntet og finansieret i forbindelse med finanslovforhandlingerne for 2005.
- 4) Reserven vedrører den ikke udmøntede forskningsreserve på finansloven for 2003, *jf. Aftaler om Finansloven for 2003*, november 2002. Reserven søges udmøntet og finansieret i forbindelse med finanslovforhandlingerne for 2005.

¹ Jf. afsnittet om justeringer.

I det følgende belyses de statslige forsknings- og udviklingsbevillinger ud fra tre aspekter. Først ses på bevillingerne til forskning og udvikling fordelt på ministerområder, derefter fordelt på sektorer og til sidst fordelt efter forskningsformål.

Ministerfordelte bevillinger til forskning og udvikling fordelt på ministerområder

Med ca. 7 mia.kr. årligt afsat til forskning i 2004 er Videnskabsministeriet det ministerium, der har flest aktiviteter inden for forskning og udvikling. Fødevarerministeriet placerer sig som nummer to med godt ½ mia.kr. årligt, *jf. tabel 2*.

Tabel 2. Forsknings- og udviklingsbevillinger (anlæg, drift og tilskud) fordelt på ministerområder 2002-2007

Mio.kr. (2004-PL)	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Udenrigsministeriet	302	195	172	172	172	172
Finansministeriet	3	3	9	8	2	2
Økonomi- og Erhvervsministeriet	121	179	195	137	127	127
Forsvarsministeriet	71	71	80	75	75	75
Socialministeriet	97	109	127	74	66	65
Indenrigs- og Sundhedsministeriet	66	58	62	60	59	58
Beskæftigelsesministeriet	176	162	128	121	113	85
Integrationsministeriet	18	19	6	6	5	3
Videnskabsministeriet ¹⁾	6.544	6.931	7.074	7.090	6.984	6.936
Undervisningsministeriet	404	362	327	265	288	288
Kulturministeriet	489	455	484	454	442	436
Miljøministeriet	352	272	202	185	178	172
Fødevarerministeriet	704	657	572	541	550	530
Trafikministeriet	113	84	117	61	60	60
Reserver	-	-	-	220	400	500
I alt	9.459	9.555	9.556	9.470	9.520	9.508

1) Ordningen vedr. skattefradrag på 150 pct. for forskning, der indebærer et offentligt provenutab på 25 mio.kr. i 2002 til 2006, er inkluderet under Videnskabsministeriet.

En række ministerier har en lettere faldende profil i de planlagte forsknings- og udviklingsbevillinger fra 2004 til 2007, *jf. tabel 2*. I praksis vil udviklingen ikke nødvendigvis blive faldende, da bevillingerne skal ses i

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

relation til, at der i perioden 2005 til 2007 er afsat udmøntede forskningsreserver på i alt 1.120 mio.kr.

Disse reserver sikrer, at der samlet set vil være en stabil udvikling i forsknings- og udviklingsaktiviteterne.

Størstedelen af de statslige forsknings- og udviklingsbevillinger er som nævnt koncentreret under nogle få ministerier. I 2004 er det forventningen, at ca. 74 pct. af de samlede forsknings- og udviklingsbevillinger vil afholdes i Videnskabsministeriets regi, mens Fødevarer-, Kultur- og Undervisningsministeriet tilsammen vil afholde ca. 14 pct. af de samlede udgifter til forskning og udvikling, jf. tabel 3.

Tabel 3. Udvalgte ministeriers forsknings- og udviklingsandele af de ministerfordelte forsknings- og udviklingsbevillinger 2002-2007

Pct.	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Videnskabsministeriet	69,2	72,5	74,0	76,6	76,6	77,0
Fødevarerministeriet	7,4	6,9	6,0	5,8	6,0	5,9
Kulturministeriet	5,2	4,8	5,1	4,9	4,8	4,8
Undervisningsministeriet	4,3	3,8	3,4	2,9	3,2	3,2
Øvrige	13,9	12,0	11,5	9,7	9,4	9,1
I alt	100	100	100	100	100	100

De resterende 14 ministerier vil i 2004 afholde ca. 12 pct. af de statslige forsknings- og udviklingsudgifter, hvoraf fire ministerier (Justitsministeriet, Kirkeministeriet, Skatteministeriet og Statsministeriet) opgiver slet ikke at have eller forventes at få udgifter til forskning og udvikling.

Tabel 3 viser overordnet set, at der henover årene er planlagt en stigende bevillingsprofil under Videnskabsministeriet. Dette skyldes, at regeringen har ønsket at opprioritere den fri forskning, som finder sted på universiteterne, der hører under Videnskabsministeriet.

Ministerfordelte forskningsbevillinger fordelt efter sektor

Tabel 4 viser de statslige forsknings- og udviklingsbevillinger opdelt på hovedsektorer, som blandt andet omfatter universiteter, sektorforskningsinstitutioner, forskningsrådene og internationale aktiviteter.

Tabel 4. Statslige forsknings- og udviklingsbevillinger (anlæg, drift og tilskud) fordelt på hovedsektorer 2002-2007

Mio.kr. (2004-PL)	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Universiteter mv. ¹⁾	4.242	4.579	4.756	4.866	4.611	4.597
Sektorforskningsinstitutioner ²⁾	1.280	1.163	1.031	946	933	913
Forskningsrådene ³⁾	1.041	1.081	1.231	1.134	865	864
Internationale aktiviteter ⁴⁾	616	575	527	475	477	476
Andre større tilskudspuljer ⁵⁾	1.187	1.354	1.070	1.053	1.493	1.419
Andre forskningsinstitutioner ⁶⁾	471	427	465	439	420	416
Andet ⁷⁾	623	377	476	338	322	323
Reserver	-	-	-	220	400	500
I alt	9.459	9.555	9.556	9.470	9.520	9.508

- 1) *Universiteter mv.* omfatter universitetslovsinstitutioner, andre højere læreanstalter og ph.d.-bevillinger.
- 2) *Sektorforskningsinstitutionerne* er primært institutioner, som hører under sektorforskningsloven og omfatter eksempelvis Danmarks Veterinærinstitut, Danmarks Miljøundersøgelser og Arbejds miljøinstituttet. Sektorforskningsinstitutioner er hovedsagelig knyttet til Miljøministeriet og Fødevarerministeriet.
- 3) *Forskningsrådene* omfatter bl.a. Det Strategiske Forskningsråd og Det Frie Forskningsråd.
- 4) *Internationale aktiviteter* dækker over bevillinger med relation til udlandet, og der indgår både institutioner og tilskud, herunder Danmarks bidrag til internationale forskningssamarbejder.
- 5) *Andre større tilskudspuljer* omfatter tilskudspuljer, der er større end 25 mio.kr. I opgørelsen er inkluderet Videnskabsministeriets UMTS-reserve og reserve til strategisk forskning og innovation.
- 6) *Andre forskningsinstitutioner* omfatter forskningsudførende institutioner, som hverken hører under sektorforskningsloven eller universitetsloven, og som ikke har undervisningsforpligtelser. Kategorien omfatter blandt andet en række sektorforskningslignende institutioner samt nogle arkiver, biblioteker og museer.
- 7) *Andet* omfatter en række øvrige forskningsbevillinger på finansloven.

Bevillingerne til universiteterne er i forbindelse med aftalen om universitetsloven fra 2003 blevet opprioriteret. Aftalen indebar, at der blev afsat ca. 1 mia.kr. (2004-priser) i perioden 2003 til 2005 primært til initiativer inden for forskning, men også til en ny ledelsesstruktur og vejledning. Det betyder, at ca. 50 pct. af de statslige bevillinger til forskning og udvikling i 2004 tilfalder universiteterne.

De faldende bevillinger til sektorforskningsinstitutionerne skal blandt andet ses i lyset af den gennemførte sektorforskningsreform, hvor fem sektorforskningsinstitutioner blev overført til universitetssektoren med tilhørende forskningsaktiviteter for ca. 85 mio.kr. årligt.

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

Forskningsrådene får i 2004 tildelt ca. 13 pct. af de statslige forsknings- og udviklingsbevillinger, hvilket er en betydelig stigning i forhold til 2002 og 2003. Primært på grund af en række strategiske satsninger er bevillingsprofilen i de efterfølgende år faldende. Faldet må imidlertid ses i sammenhæng med reserven til strategisk forskning og innovation under Videnskabsministeriet samt den udmøntede forskningsreserve.

Forsknings- og udviklingsbevillinger fordelt efter forskningsformål

Af *tabel 5* fremgår de statslig bevillinger fordelt på 16 forskellige forskningsformål. Opdelingen følger de såkaldte NORFORSK-kategorier, der er vedtaget i Nordisk Råd. De første 13 kategorier samt kategorierne vedrørende rumforskning og forsvar omfatter typisk anvendt forskning og udviklingsarbejde, mens kategorien almen videnskabelig udvikling udgøres af grundforskning samt en restmængde af forsknings- og udviklingsbevillinger, der ikke kan indplaceres under de øvrige kategorier.

Tabel 5. Ministerfordelte forsknings- og udviklingsbevillinger (anlæg, drift og tilskud) fordelt efter forskningsformål

Mio.kr. (2004-PL)	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Landbrug, skovbrug, jagt og fiskeri	713	673	562	565	581	565
Industri, håndværk, bygge og anlæg	725	736	638	574	412	411
Produkt. og fordeling af energi	131	142	185	184	142	141
Transport og telekommunikation	101	65	101	48	45	45
Boligforhold og fysisk planlægning	46	56	37	33	33	33
Forureningsbek. og naturbeskyttelse	245	197	201	188	184	177
Sygdomsbekæmpelse og -forebyggelse	176	161	161	130	113	113
Sociale forhold	92	106	118	67	59	57
Kultur, massemedier og fritid	152	113	95	91	85	83
Uddannelsesforhold	424	371	308	242	256	250
Arbejdsbetingelser	100	149	114	107	98	70
Økonomisk planl. og off. forvaltning	113	52	53	52	41	41
Udforskning og udnyt. af jorden	107	82	73	65	63	62
Almen videnskabelig udvikling	6.036	6.310	6.570	6.620	6.725	6.678
Rumforskning	223	211	207	210	210	210
Forsvar	74	132	134	75	75	75
Reserver	-	-	-	220	400	500
I alt	9.459	9.555	9.556	9.470	9.520	9.508

I forhold til den gennemsnitlige fordeling af *offentlige*² forsknings- og udviklingsbevillinger i EU-landene adskiller Danmark sig ved at anvende en relativ mindre andel af de samlede forskningsbevillinger på sundheds- og forsvarsområderne, mens der på samfunds- og landbrugsområderne anvendes en større andel.

På forsvarsområdet anvender Danmark således normalt i omegnen af 0,6 pct. af de offentlige forsknings- og udviklingsbevillinger (dog 1,2 pct. i 2004 og 2005 som følge af Danmarks deltagelse i Joint Strike Fighter-projektet), hvilket skal sammenlignes med et EU-gennemsnit på 15,5 pct. i 2001. Til gengæld anvendte Danmark på landbrugsområdet ca. fire gan-

² Der gøres opmærksom på, at *tabel 5* og kapitlet i øvrigt vedrører de *statslige* forsknings- og udviklingsbevillinger, mens sammenligningen med de øvrige EU-lande vedrører de samlede *offentlige* forsknings- og udviklingsbevillinger.

2. Særlige temaer i forbindelse med FL04-aftalerne

ge så meget som EU-gennemsnittet, og på samfundsområdet over tre gange så meget.³

På nær forsvarsområdet, energiområdet og almen videnskabelig udvikling er bevillingerne under de enkelte formål faldende. Denne udvikling skal dog ses i lyset af, at den uudmøntede forskningsreserve endnu ikke er fordelt på formål.

I 2004 anvendes 69 pct. af de samlede bevillinger på formålet almen videnskabelig udvikling. Området kan underopdeles i naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab, jordbrugs- og veterinærvidenskab, samfundsvidenskab og humanistisk videnskab, *jf. tabel 6*. Bevillingerne til almen videnskabelig udvikling er koncentreret på universiteternes basisforskningsbevillinger og forskningsrådenes bevillinger.

Tabel 6. Forsknings- og udviklingsbevillinger (anlæg, drift og tilskud) vedr. almen videnskabelig udvikling 2002-2007

Mio.kr. (2004-PL)	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Naturvidenskab	1.121	1.272	1.109	1.123	985	966
Teknisk videnskab	915	901	780	813	761	746
Sundhedsvidenskab	787	878	755	771	700	683
Jordbrugs- og veterinærvidenskab	380	407	378	390	369	359
Samfundsvidenskab	735	785	724	732	666	653
Humanistisk videnskab	879	929	910	895	821	804
Forskning som ikke kan fordeles	1.219	1.138	1.915	1.896	2.423	2.467
I alt	6.036	6.310	6.570	6.620	6.725	6.678

Metodiske overvejelser i relation til opgørelsen af det foreløbige og endelige statslige forskningsbudget

Opgørelsen af det statslige forskningsbudget blev tidligere varetaget af Analyseinstitut for Forskning. I forbindelse med opgaveovertagelsen har Finansministeriet valgt at opgøre det statslige forskningsbudget med visse metodiske justeringer, *jf. boks 1*.

³ Oplysningerne vedr. de offentlige forskningsaktiviteter er baseret på tal fra 2001. Kilde: *Offentligt forskningsbudget 2003*, Analyseinstitut for Forskning.

Boks 1. Metodiske ændringer i opgørelsesmetoden

Ændringerne vedrører:

- 1) At det *foreløbige* statslige forskningsbudget opgøres ud fra ministeriernes *egen* vurdering af deres forskningsaktiviteter.
- 2) At det forventede provenutab fra 150 pct. fradragsordningen for forskning er medregnet som en statslig udgift i forskningsbudgettet.
- 3) At forbrug af videreført opsparing ikke medregnes.
- 4) At oplysninger vedr. universiteternes bevillinger til kapitalformål i forbindelse med forsknings- og udviklingsarbejde er inkluderet. Til gengæld medregnes ikke længere anlægsbevillinger for områder underlagt SEA-ordningen. SEA-ordningen indebærer, at det er staten frem for institutionerne, der ejer de bygninger som anvendes af institutionerne. Institutionerne indgår herefter lejekontrakter med og betaler husleje til staten.

I forhold til opgørelsen af det *endelige* statslige forskningsbudget bemærkes det, at de metodiske ændringer har resulteret i, at såvel det *foreløbige* som det *endelige* statslige forskningsbudget opgøres efter de samme principper. Det indebærer, at det er ministerierne *selv*, der angiver, hvilke aktiviteter inden for forskning og udvikling de forventer at have. Tidligere blev det *foreløbige* forskningsbudget estimeret ud fra andelene i forskning og udvikling fra det forgangne års endelige opgørelse samt årets forslag til finanslov.

Justeringer

Siden opgørelsen af det foreløbige statslige forskningsbudget i forbindelse med fremlæggelsen af finanslovsforslaget for 2004 er der foretaget en række mindre justeringer, som kan henføres til de budgetændringer, der følger af ændringsforslag til finanslovsforslaget, samt en kvalitetskontrol af den foreløbige opgørelse.

Kvalitetskontrollen indebar, at ministerierne gennemgik deres bidrag til det foreløbige forskningsbudget for at rette eventuelle fejl ved deres oprindelig indberetning eller fejl, der måtte være opstået ved indtastningen af bidragene i statens forskningsbudgetsystem.

Justeringerne har samlet set medført en ændring af aktiviteterne i forskning og udvikling med 0,1 pct.

3 Statens finanser

- *På finansloven for 2004 budgetteres med et DAU-overskud på ca. 10 mia.kr. mod et skønnet overskud på knap 13 mia.kr. i 2003.*
- *Korrigeret for engangsforhold mv. udgør DAU-overskuddet i 2004 knap 7 mia.kr. Det er stort set uændret ift. 2003.*
- *På finansloven for 2004 er statens udgifter budgetteret til knap 445 mia.kr. Det svarer til det forudsatte på finanslovforslaget fra august.*
- *Indkomstoverførsler udgør ca. halvdelen af statens samlede udgifter i 2004, mens driftsudgifterne udgør ca. 20 pct. af de samlede statslige udgifter.*
- *Statens indtægter budgetteres til 454,8 mia.kr. i 2004. Det er en opjustering på 4,7 mia.kr. ift. august, hvilket blandt andet kan henføres til aftalen om overskudsdeling i forbindelse med DUC's olie- og gasindvinding i Nordsøen.*
- *Opgjort i pct. af BNP forventes statens gæld at falde fra 38,8 pct. i 2001 til 35,9 pct. i 2004.*
- *Den offentlige ØMU-gæld skønnes at udvise et fald fra 45,4 pct. af BNP i 2001 til 40,6 pct. af BNP i 2004.*

3. Statens finanser

3.1. Oversigt over statens finanser

Finansloven for 2004 indebærer et overskud på statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget – den såkaldte DAU-saldo – på ca. 10 mia.kr. eller 0,7 pct. af BNP, *jf. tabel 3.1*. Det forventede DAU-overskud er dermed ca. 4¾ mia.kr. større end budgetteret på finanslovforslaget for 2004 fra august.

Tabel 3.1. DAU-saldoen, 2003 og 2004

Mia.kr. (årets priser)	2003			2004		
	Aug.	Dec.	Ændr.	FFL	FL	Ændr.
Indtægter	434,2	438,6	4,3	450,1	454,8	4,7
Udgifter	428,8	425,8	-3,0	444,8	444,8	0,0
DAU-saldo	5,4	12,8	7,3	5,3	10,0	4,7
DAU-saldo (pct. af BNP)	0,4	0,9	0,5	0,4	0,7	0,3

I 2003 skønnes et DAU-overskud på ca. 12¾ mia.kr. eller 0,9 pct. af BNP. Statens overskud forventes således at blive lidt større i 2003 end i 2004.

Det lidt lavere DAU-overskud i 2004 i forhold til 2003 kan blandt andet henføres til nedsættelsen af personbeskatningen fra 1. januar 2004. Dertil kommer stigende udgifter til A-dagpenge samt højere EU-bidrag.

Opjusteringen af det forventede DAU-overskud i 2004 siden august kan henføres til en opjustering af skønnet for de statslige indtægter i 2004, herunder blandt andet som følge af, at indtægterne fra Nordsøaktiviteterne er opjusteret med 4 mia.kr. i lyset af den nye aftale om overskudsdeling, der erstatter den hidtidige ordning med royalties-betalinger. Da royalties-betalinger henføres til det efterfølgende år, vil der i 2004 være indtægter fra både royalties på godt 2 mia.kr. og overskudsdeling på 4 mia.kr., dvs. i alt godt 6 mia.kr. vedrørende Nordsøaktiviteter. Det betyder, at der i overgangsåret 2004 vil være en ekstraordinær indtægt på godt 2 mia.kr. i 2004 svarende til royalties-betalingen vedr. 2003.

Opjusteringen af DAU-saldoen sker på trods af lavere provenu fra indkomstskatterne samt, at udgifterne til A-dagpenge er opjusteret siden *Budgetoversigt 2* fra august.

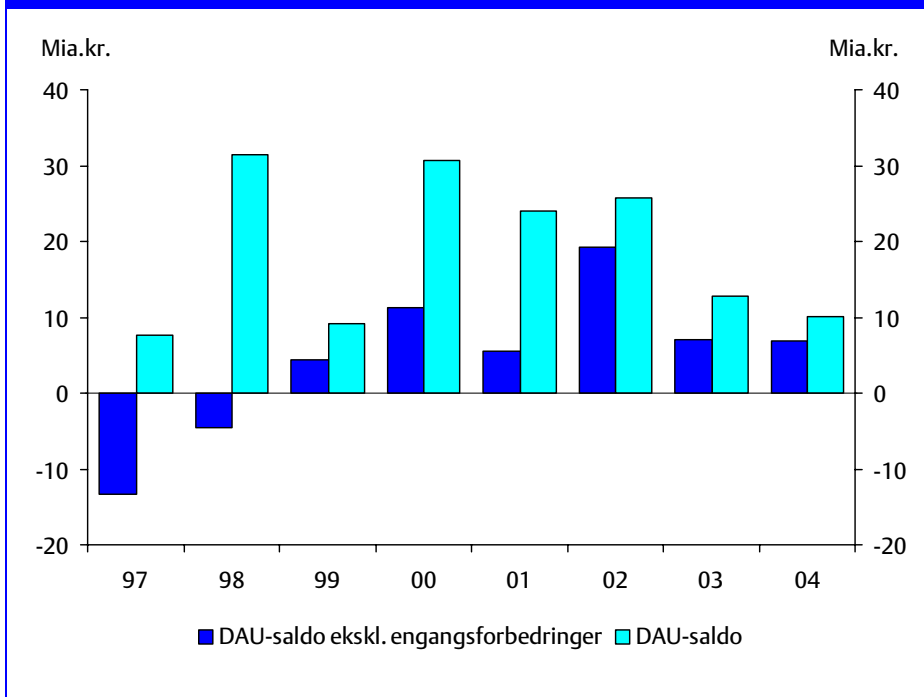
Det nye skøn for DAU-saldoen i 2003 indebærer en opjustering af overskuddet på godt 7¼ mia.kr. siden august, hvilket kan henføres til forven-

tede lavere statslige udgifter samt øgede indtægter, herunder fra erhvervs-skatte samt pensionsafkastskatten. Opjusteringen af DAU-saldoen sker som i 2004 på trods af lavere provenu fra personskatterne samt større udgifter til A-dagpenge.

Engangsforhold påvirker DAU-saldoen i varierende omfang fra år til år, *jf. bilag 1*. Det store overskud i 1998 var således foranlediget af salget af statens aktier i TeleDanmark. Tilsvarende kan de betydelige DAU-overskud i 2000 og 2001 henføres til successive stramninger af kredittiden for momsindbetalinger, *jf. figur 3.1*.

Korrigeret for engangsforhold mv. udgør DAU-overskuddet i 2004 knap 7 mia.kr. Det er stort set uændret i forhold til 2003, hvor det korrigerede DAU-overskud udgør godt 7 mia.kr.

Figur 3.1. DAU-saldo med og uden engangsforhold mv., 1997-2004

3.2. Statens udgifter

Statens samlede udgifter skønnes at stige med ca. 8¾ mia.kr. fra 2003 til 2004, når skønnet for statens udgifter i 2003 opgøres i 2004-pris- og løn-niveau, *jf. tabel 3.2*.

3. Statens finanser

Tabel 3.2. De statslige udgifter, 2003-2004

Mia.kr. (2004-PL)	December 2003	FL04	Ændring
Ministerfordelte udgifter ¹⁾	367,7	379,8	12,1
Øvrige udgifter ²⁾	68,4	65,0	-3,3
I alt	436,0	444,8	8,8

Note: Statens udgifter i 2003 er opregnet til 2004-niveau med de forventede generelle pris- og lønstigninger på 2,4 pct. Opregningen gælder de samlede udgifter, herunder renteudgifter.

1) Statens drifts-, overførsels- og anlægsudgifter.

2) Renter af statsgæld, EU-bidrag og børnefamilieydelse.

Opgjort i faste priser skønnes de *ministerfordelte udgifter* at stige med ca. 12 mia.kr. fra 2003 til 2004.

Stigningen fra 2003 til 2004 skyldes primært, at bloktilskuddet er ca. 9½ mia.kr højere i 2004 end i 2003. Væksten i bloktilskuddet kan blandt andet henføres til, at kommunerne kompenseres for indførelsen af beskæftigelsesfradraget pr. 1. januar 2004, som er en del af aftalen om skattenedsættelser.

De *øvrige udgifter* – det vil sige renter af statsgælden, EU-bidrag og børnefamilieydelse – skønnes at falde med 3,3 mia.kr. fra 2003 til 2004. Det skyldes primært, at de statslige renteudgifter skønnes at falde med ca. 4¾ mia.kr., mens en stigning i Danmarks EU-bidrag på 1¼ mia.kr. og en lille stigning i udgifterne til børnefamilieydelse trækker i modsat retning.

Statens udgifter i 2003

December-skønnet for de statslige udgifter i 2003 indebærer en samlet nedjustering på 2,3 mia.kr. i forhold til budgetteringen på finansloven for 2003 (FL03). Statens udgifter i 2003 skønnes at blive 425,8 mia.kr. mod 428,1 mia.kr. på FL03 opgjort i årets priser, *jf. tabel 3.3.*

Tabel 3.3. Status for udgiftsbudgettet i 2003

Mia.kr. (2003-PL)	FL03	December	Ændring FL03-dec.
Ministerfordelte udgifter ¹⁾	359,3	359,0	-0,3
Renter af statsgæld mv.	42,0	41,1	-0,9
EU-bidrag	14,5	13,5	-1,1
Børnefamilieydelse	12,3	12,2	-0,1
I alt	428,1	425,8	-2,3

1) Statens drifts-, overførsels- og anlægsudgifter.

De lavere statslige udgifter siden FL03 skyldes mindreudgifter på ca. 0,3 mia.kr. på de ministerfordelte områder, lavere renteudgifter af statsgæld på ca. 0,9 mia.kr., lavere EU-bidrag på ca. 1,1 mia.kr. samt lavere udgifter til børnefamilieydelse på knap 0,1 mia.kr.

Nedjusteringen af de ministerfordelte udgifter med ca. 0,3 mia.kr. i forhold til FL03 dækker over en række underliggende ændringer, *jf. tabel 3.4.*

Det lavere skøn for udgifterne skyldes først og fremmest, at udgifterne til aktiv arbejdsmarkedspolitik skønnes at blive 2,3 mia.kr. lavere end forventet på finansloven for 2003. Dertil kommer, at blandt andet betalingsforskydninger, herunder en likviditetsmæssig forskydning på den kommunale momsudligningsordning samt en førtidig indfrielse af et udviklingslån til Indien, skønnes at give mindreudgifter i 2003 for i alt 1,8 mia.kr.

Desuden forventes merudgifter til alment boligbyggeri i 2003 at blive mere end modsvaret af indtægter fra Landsbyggefonden, hvilket skyldes tekniske forhold vedr. fordelingen af mer- og mindreudgifter mellem staten og Landsbyggefonden ved et øget byggeri, højere anskaffelsessummer og lavere finansieringsrente.

I modsat retning trækker højere udgifter til A-dagpenge på 2,6 mia.kr., idet ledigheden i 2003 skønnes højere end ventet i forbindelse med budgetteringen på FL03. Desuden skønnes der blandt andet merudgifter til barsels- og sygedagpenge på 0,5 mia.kr. samt merudgifter vedrørende grundtaksområdet på 0,6 mia.kr.

3. Statens finanser

Tabel 3.4. Ændrede skøn over de statslige udgifter i 2003 sammenlignet med FL03

Mia.kr. (2003-PL)	
A-dagpenge (konjunkturbetinget ændring)	2,6
Dagpenge ved barsel og sygdom	0,5
Aktiv arbejdsmarkedspolitik	-2,3
Efterløn	0,5
Kontanthjælp og aktivering af kontanthjælpsmodtagere	0,3
Introduktionsprogram for udlændinge mv.	-0,2
SU og SVU	-0,3
Alment byggeri	0,4
Merindtægt fra Landsbyggefonden	-0,6
Statstilskud til kommuner og amtskommuner	0,2
Tjenestemandspensioner	0,3
Statslige merudgifter vedr. grundtaksområdet	0,6
Bortfald af reserver sfa. forventet mindreforbrug	-0,6
Øvrige ændringer i de ministerfordelte udgifter	0,1
Betalingsforskydninger og teknik mv.	-1,8
Heraf blandt andet:	
- Forbrug af ministeriernes videreførselsordning	0,5
- Den kommunale momsudligningsordning (likviditetsmæssig forskydning)	-1,0
- Førtidig indfrielse af udviklingslån (Indien)	-0,5
Ministerfordelte udgifter i alt	-0,3
Øvrige udgifter:	
Renter af statens gæld mv.	-0,9
EU-bidrag	-1,1
Børnefamilieydelse	-0,1
Øvrige udgifter i alt	-2,0
I alt	-2,3

Statens udgifter i 2004

De statslige udgifter på finansloven for 2004 udgør 444,8 mia.kr. Det er uændret i forhold til finanslovsforslaget for 2004 (FFL04), *jf. tabel 3.5.*

Tabel 3.5. De samlede statslige udgifter, 2004

Mia.kr. (2004-PL)	FFL04	FL04	Ændring
Ministerfordelte udgifter ¹⁾	378,0	379,8	1,8
Renter af statsgæld mv.	38,7	37,3	-1,4
EU-bidrag	15,4	15,1	-0,4
Børnefamilieydelse	12,7	12,6	-0,1
I alt	444,8	444,8	0,0

1) Statens drifts-, overførsels- og anlægsudgifter. En mere detaljeret opgørelse af de ministerfordelte udgifter på FL04 forefindes i *afsnit 3.5*.

Opjusteringen af de ministerfordelte udgifter på 1,8 mia.kr. i 2004 skyldes fortrinsvis merudgifter på 1,6 mia.kr. til A-dagpenge i lyset af et højere ledighedsskøn *jf. tabel 3.6*. Desuden er udgifterne til blandt andet kon-tanthjælp, børnetilskud og førtidspension opjusteret siden FFL04.

I modsat retning trækker blandt andet forventede mindreudgifter på ud-dannelsesområdet på 0,2 mia.kr. i lyset af et lavere aktivitetsskøn samt lavere udgifter til efterløn på ca. 0,5 mia.kr.

Finanslovsaftalerne for 2004, der gennemgås nedenfor, øger isoleret set statens udgifter med 0,5 mia.kr.

Herudover er det forventede danske EU-bidrag reduceret med ca. 0,4 mia.kr. siden budgetteringen på FFL04, ligesom skønnet for statens rente-udgifter er nedjusteret med knap 1½ mia.kr.

3. Statens finanser

Tabel 3.6. Større ændringer i de ministerfordelte udgifter fra FFL04 til FL04

Mia.kr.	
Finanslovsaftalerne – jf. tabel 3.7. nedenfor	0,5
Fleksjob i staten	0,1
Godtgørelse af omkostninger til sagkyndigbistand i skattesager	0,1
Ændret skøn for børnetilskud	0,1
Ændret skøn for førtidspension	0,3
Ændret skøn for ATP-bidrag for modtagere af syge- og barselsdagpenge	0,1
Ændret skøn for kontanthjælp og aktivering	0,1
Ændret skøn for ledighedsydelse	0,1
Ændret skøn for dagpenge ved sygdom	-0,1
Ændret skøn for refusion af løntilskud til ikke-forsikrede ledige	-0,1
Ændret skøn for aktivitet på integrationsområdet	0,1
Ændret skøn for aktivitet på uddannelsesområdet	-0,2
Mindreudgifter til Naviair	-0,1
Øget selvbudgettering i kommuner og amter	-0,1
Nyt ledighedsskøn (konjunkturbetinget)	1,6
Nyt skøn for efterløn	-0,5
Øvrige	-0,2
I alt	1,8

I *afsnit 3.5* redegøres der mere detaljeret for de statslige udgifters sammensætning på FL04.

Finanslovsaftalernes virkning på statens udgifter i 2004

I slutningen af oktober og begyndelsen af november 2003 blev der indgået en række delaftaler om Finansloven for 2004 mellem regeringen og Folketingets partier. Aftalerne er offentliggjort i *Aftaler om Finansloven for 2004*, november 2003.

Samlet set er aftalerne om finansloven fuldt finansieret i 2004, men da visse nye initiativer og finansieringselementer vedrører statens indtægter, kan virkningen på statens udgifter opgøres til ca. ½ mia.kr. i 2004, *jf. tabel 3.7*. Merudgiften modsvares af statslige merindtægter, *jf. afsnit 3.3*.

For en nærmere gennemgang af hovedelementerne i finanslovsaftalerne henvises til *kapitel 2*.

Tabel 3.7. FL04-aftalernes virkning på statens udgifter i 2004

Mio.kr.	
Merbevilling til politiet	550
Merbevilling til kriminalforsorgen	418
Ekstraydelse til økonomisk vanskeligt stillede folkepensionister	425
Satspuljeinitiativer	495
Vækst i erhvervslivet og forskning	132
Forstærket indsats mod kriminelle unge	100
Kulturområdet	66
Anlægspulje til regionale projekter under Trafikministeriet	40
Bornholmstrafikken	28
Tillægstipendium for studerende med handicap	28
Læreplaner i dagtilbud	25
Øvrige prioriterede områder	37
Fagbevægelsens U-landssekretariat	-44
Renteafkast af FerieKonto	-100
Nedskrivning af puljer og reserver	-2.648
Bortfald af indbudgetterede besparelser (herunder dagpengebesparelser mv.)	963
FL-aftaler i alt	515

Note: Der er statslige merindtægter af samme størrelsesorden, *jf. tabel 3.11* nedenfor. Forskellen mellem summen i *tabel 3.7* og *tabel 3.11* kan blandt andet henføres til, at enkelte aftal punkter udmøntes ved aktstykker i løbet af finansåret.

3.3. Statens indtægter

På finansloven for 2004 skønnes statens indtægter at blive 454,8 mia.kr. i 2004, *jf. tabel 3.8*. Det er 4,7 mia.kr. mere end budgetteret på finanslovsforslaget fra august, hvilket blandt andet skyldes aftalen vedrørende DUC's olie- og gasindvinding i Nordsøen.

I 2003 skønnes statens samlede indtægter at udgøre 438,6 mia.kr. Det er en opjustering med 4,3 mia.kr. i forhold til skønnet fra august. Opjusteringen kan primært tilskrives højere forventede indtægter fra erhvervsskatter til staten og pensionsafkastskat.

3. Statens finanser

Tabel 3.8. Statens indtægter, 2003 og 2004

Mia.kr. (årets priser)	2003			2004		
	Aug.	Dec.	Ændr.	FFL04	FL04	Ændr.
Personskat til staten, netto	76,1	73,2	-2,9	73,7	72,3	-1,4
Arbejdsmarkeds- og sociale bidrag	80,4	79,4	-1,0	83,3	82,1	-1,2
Erhvervs-skatter til staten, netto	34,2	37,8	3,5	36,1	37,6	1,5
Moms	135,0	134,3	-0,7	141,2	140,0	-1,2
Registreringsafgift	13,7	12,8	-0,9	14,6	14,9	0,3
Benzin, vægt- og ansvarsafgift mv.	22,4	22,5	0,1	22,5	22,7	0,2
Energi- og miljøafgifter	30,2	30,1	0,0	30,0	30,1	0,1
Tobaks- og alkohola-fgifter mv.	18,9	19,0	0,2	18,5	18,6	0,2
Pensionsafkastskat	5,8	10,0	4,2	11,9	12,9	1,0
Tinglysningsafgift mv.	5,9	7,5	1,6	5,8	6,5	0,7
Skatter og sociale bidrag i alt	422,6	426,6	4,0	437,5	437,7	0,2
Øvrige indtægter	11,7	12,0	0,4	12,6	17,1	4,5
Indtægter i alt	434,2	438,6	4,3	450,1	454,8	4,7

Indtægtsskønnene for 2003 og 2004 er baseret på den seneste konjunkturvurdering, *jf. Økonomisk Redegørelse*, december 2003. Udvalgte budgetteringsforudsætninger er vist i *tabel 3.9* nedenfor.

Med hensyn til 2003 er der tale om forholdsvist betydelige justeringer af budgetteringsforudsætningerne sammenlignet med vurderingen fra august. Væksten i BNP er således nedjusteret med 1,0 pct.enhed, og antallet af beskæftigede forventes at blive 18.000 lavere end forudsat i augustvurderingen. Det er den primære årsag til, at skattegrundlagene for såvel bundskat som arbejdsmarkedsbidrag er reduceret med godt 6 mia.kr. Samtidig er privatforbruget nedjusteret marginalt, og væksten i forbrugerpriser og momsgrundlag forventes at være lidt lavere end skønnet i august.

Tabel 3.9. Budgetteringsforudsætninger, 2003 og 2004

	2003			2004		
	Aug.	Dec.	Ændr.	Aug.	Dec.	Ændr.
BNP, realvækst i pct.	1,4	0,4	-1,0	2,3	2,1	-0,1
Privatforbrug, realvækst i pct.	1,3	1,2	-0,1	3,0	3,0	-0,1
Heraf bilkøb	-20,0	-17,0	3,0	13,0	17,0	4,0
Forbrugerpriser, vækst i pct.	2,3	2,1	-0,2	1,9	1,8	-0,1
Momsgrundlag, vækst i pct.	3,0	2,4	-0,5	4,3	4,0	-0,2
Timeløn for LO/DA-arbejder, vækst i pct.	3,9	3,9	0,0	3,7	3,7	0,0
Ledighed, 1.000 personer	170	170	0	163	173	10
Beskæftigelse, 1.000 personer	2.723	2.705	-18	2.738	2.713	-25
Skattegrundlag, bundskat, mia.kr.	721,3	715,2	-6,1	748,9	741,7	-7,2
Skattegrundlag, AMB, mia.kr.	791,5	785,3	-6,1	823,5	815,9	-7,6

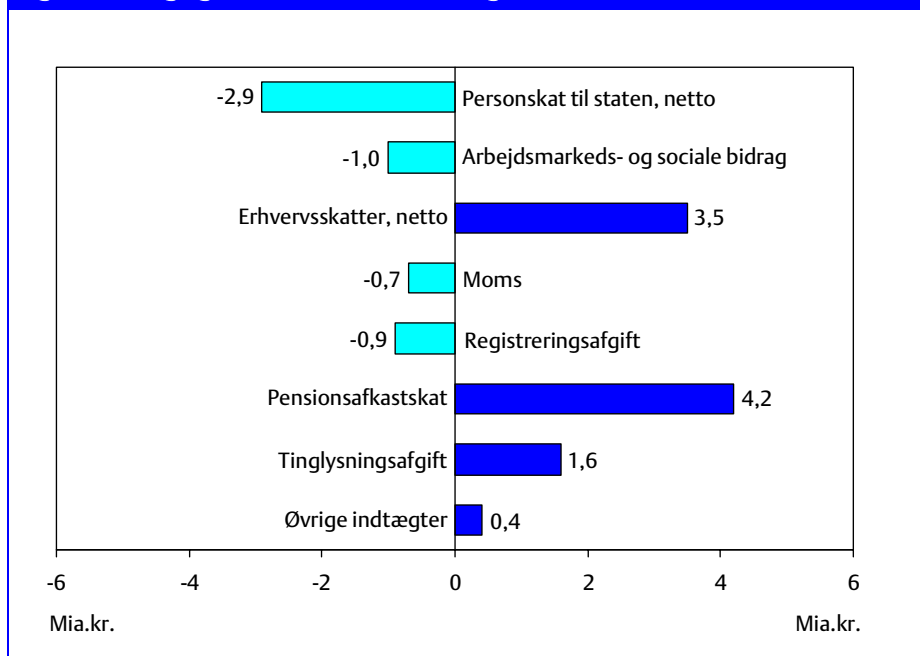
For 2004 er væksten ligeledes nedjusteret, men ikke så markant som for 2003. Beskæftigelsen er nedjusteret med 25.000 personer, og ledigheden er opjusteret med 10.000 personer, hvorfor skattegrundlaget for såvel bundskat som arbejdsmarkedsbidrag også skønnes lavere. På trods af højere skønnet vækst i bilkøbet er privatforbruget dog nedjusteret marginalt, ligesom momsgrundlaget er nedjusteret.

Statens indtægter i 2003

De væsentligste justeringer af indtægterne i 2003 er vist i figur 3.2. nedenfor.

Personskatter til staten (73,2 mia.kr.) ventes at indbringe 2,9 mia.kr. mindre end skønnet i august. Størsteparten af nedjusteringen skyldes en forventning om lavere provenu fra indkomstskatterne i 2003, mens den samlede afregning til kommunerne stort set er uændret. Det lavere provenu fra indkomstskatterne skyldes den generelle nedjustering af skattegrundlagene – især afledt af lavere beskæftigelse.

Figur 3.2. Vigtigste revisioner af indtægtsskøn for 2003

Arbejdsmarkeds- og sociale bidrag (79,4 mia.kr.) nedjusteres med 1,0 mia.kr. Nedjusteringen kan henføres til lavere forventede indtægter fra arbejdsmarkedsbidrag på 0,7 mia.kr. samt lavere indtægter fra lønsumsafgift på 0,2 mia.kr. Arbejdsmarkedsbidragsgrundlaget er nedjusteret i medfør af lavere vækstskøn, herunder særligt lavere beskæftigelse.

Erhvervsskatter til staten (37,8 mia.kr.) ventes at indbringe 3,5 mia.kr. mere end skønnet i august. Opjusteringen skyldes primært, at skat af selskaber er opjusteret med 2,3 mia.kr. i 2003, herunder 1,3 mia.kr. vedrørende endelig skatteafregning for indkomståret 2002. Samtidig forventes indtægterne fra kulbrinteskattepligtige selskaber i 2003 at blive 1,2 mia.kr. højere – heraf 1,0 mia.kr. som selskabsskat og 0,2 mia.kr. som kulbrinteskate – end skønnet i august. Se endvidere boks 3.1.

Indtægterne fra *moms* (134,3 mia.kr.) er nedjusteret med 0,7 mia.kr., som følge af et lavere skøn for momsgrundlag. Afmatningen af konjunkturerne slår således blandt andet ud i lavere privatforbrug og dermed lavere momsgrundlag. I modsat retning trækker, at det forventede engangstab som følge af en landskatteretskendelse vedrørende delvis momsfradragetsret for selvejende institutioner bliver lavere en oprindeligt skønnet.

Boks 3.1. Høje acointindbetalinger af selskabsskat i november 2003

Selskabers indbetaling af acontoskat for 2003 er budgetteret til 40,6 mia.kr. Imidlertid viser foreløbige optællinger baseret på de faktiske indbetalinger for november måned, at den endelige acontoskat for 2003 formentligt kan blive i størrelsesordenen 5-6 mia.kr. højere end budgetteret.

Det er usikkert, i hvilket omfang de højere acointindbetalinger i 2003 kan henføres til en tendens til for høje indbetalinger, der umiddelbart modregnes som overskydende skat i 2004, eller hvorvidt indbetalingerne er udtryk for forventet større overskud i virksomhederne og dermed højere indkomstskat for 2003.

De høje indbetalinger kan bl.a. være et udtryk for, at selskaberne i deres indbetaling af acontoskat for 2003 ikke har taget højde for, at Told&Skat med virkning fra 2003 ikke udbetaler eventuel overskydende skat for indkomståret 2002, men modregner denne i selskabernes ordinære indbetalinger for november 2003, i det omfang der er plads heri. Dette medfører i givet fald, at selskabernes samlede acontoskat for 2003 bliver for høj. Hvorvidt selskaberne ønsker denne overskydende skat udbetalt i december 2003 eller først i november 2004, hvorved der tilskrives en godtgørelse på 4,2 pct. af den overskydende skat, er endvidere vanskeligt at forudsige.

I det omfang de højere acointindbetalinger i 2003 afspejler for høje indbetalinger påvirker dette umiddelbart kun DAU saldoen for 2003 og 2004. DAU saldoen vil som følge heraf blive højere i 2003 og lavere i 2004 end opgjort i forbindelse med FL04. Merindbetalingen i 2003 har i dette tilfælde karakter af et engangsforhold, hvorfor DAU saldoen korrigeret for engangsforhold vil være uændret i forhold til FL04, jf. afsnit 3.1. De højere acointindbetalinger i 2003 har kun en begrænset effekt på de offentlige finanser. Frivillige acointindbetalinger i 2003, der tilbagebetales som overskydende skat i 2004, vil således alene påvirke de offentlige finanser via rentegodtgørelsen, der dog delvis modsvarer af statslige renteindtægter af indbetalingerne.

Såfremt de højere acointindbetalinger afspejler en forventning om højere indkomstskat for 2003 påvirkes såvel DAU saldoen og saldoen for de offentlige finanser. Det er dog usikkert, i hvilket omfang et højere niveau for selskabers indkomstskat i 2003 i givet fald, vil skulle videreføres i 2004 og fremover.

Registreringsafgiften (12,8 mia.kr.) er nedjusteret med 0,9 mia.kr. som følge af nedjusterede nettopriser på biler. I modsat retning trækker en opjustering af realvæksten i bilkøbet.

Provenuet fra *pensionsafkastskat* (10,0 mia.kr.) er opjusteret med 4,2 mia.kr. Årsagen til opjusteringen er, at det historiske niveau for pensionsformuens størrelse og sammensætning er revideret, samt at aktieafkastet i 2003 nu skønnes at blive højere end tidligere forventet.

Tinglysningsafgift mv. (7,5 mia.kr.) skønnes samlet set at indbringe 1,6 mia.kr. mere i 2003 end skønnet i august. Opjusteringen er sket på baggrund af de foreløbige regnskabstal for 2003 og skyldes især et større omfang af konverteringer af realkreditlån end hidtil forventet – blandt andet afledt af lavere renteniveau og mulighed for afdragsfrie lån.

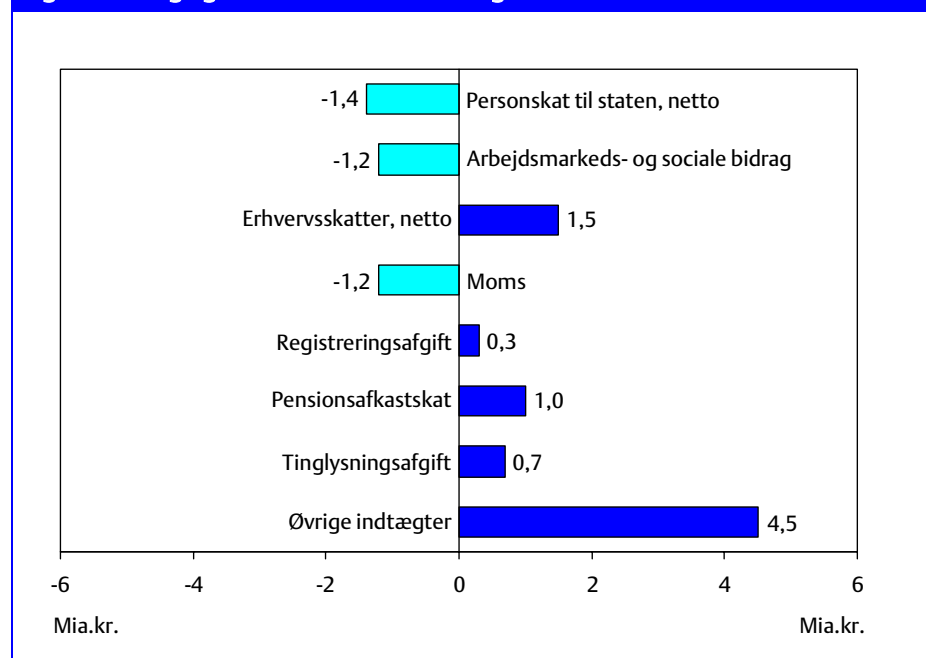
3. Statens finanser

Øvrige indtægter (12,0 mia.kr.) er opjusteret med 0,4 mia.kr. Den væsentligste ændring i forhold til augustskønnet er en opjustering af indtægterne vedrørende Den Sociale Pensionsfond med 0,4 mia.kr.

Statens indtægter i 2004

Statens indtægter er budgetteret til 454,8 mia.kr. på finansloven for 2004. De væsentligste justeringer af statens indtægter i forhold til augustvurderingen fremgår af figur 3.3.

Figur 3.3. Vigtigste revisioner af indtægtsskøn for 2004

Personskatter til staten (72,3 mia.kr.) forventes at indbringe 1,4 mia.kr. mindre end skønnet i august. Overordnet dækker dette over en nedjustering af indtægterne fra indkomstskatterne med 2 mia.kr., der først og fremmest kan henføres til lavere slutskatter, herunder som følge af afmatningen af konjunkturerne særligt i 2003, jf. *Økonomisk Redegørelse*, december 2003. I modsat retning trækker et merprovenu på 0,7 mia.kr., der skyldes en lovændring, hvorved modregning og udbetaling af udbytteskat vedrørende selskabers udbytte bortfalder i 2004 samtidig med, at acointdbetalingerne af selskabsskat og fondsskat i 2004 skønnes at blive mindre. Denne rent tekniske ændring bevirker, at personskatterne i 2004 opjusteres med 0,7 mia.kr., mens erhvervsskatterne tilsvarende nedjuste-

res. Herudover indebærer finanslovsaftalen for 2004 mindre justeringer i personskatteprovenuet, jf. nedenfor.

Provenuet fra *arbejdsmarkeds- og sociale bidrag* (82,1 mia.kr.) er nedjusteret med 1,2 mia.kr. siden august. Det skønnede provenu fra arbejdsmarkedsbidraget er reduceret med 0,9 mia.kr. som følge af lavere bidragsgrundlag, jf. ovenfor, mens indtægterne fra lønsumsafgift er nedjusteret med 0,2 mia.kr. Herudover er bidraget fra forsikrede mindre arbejdsgivere nedjusteret med 0,1 mia.kr., som en konsekvens af, at den første sygedag fremover ikke er omfattet af den statslige sygeforsikringsordning for mindre virksomheder.

Erhvervsskatter til staten (37,6 mia.kr.) skønnes samlet set at indbringe 1,5 mia.kr. mere end skønnet i august. Opjusteringen skyldes hovedsagligt, at selskabernes indkomstskat i 2004 nu vurderes at være 1,5 mia.kr. højere end tidligere budgetteret, hvilket resulterer i øget acontoskat i 2004 i samme størrelsesorden. I samme retning trækker en opjustering af skat fra kulbrinteskattepligtige selskaber på 0,7 mia.kr., heraf 0,4 mia.kr. vedrørende egentlig kulbrinteskate, der kan henføres til forventet højere produktion samt højere oliepris. Omvendt nedjusteres udbytteskatten med 0,7 mia.kr. som nævnt ovenfor vedrørende personskatter i 2004.

Moms (140,0 mia.kr.) er nedjusteret med 1,2 mia.kr. Årsagen til nedjusteringen kan henføres til afmatningen af konjunkturerne særligt i 2003, hvilket ligeledes reducerer niveauet for momsgrundlaget og dermed momsprovenuet i 2004.

Indtægterne fra *registreringsafgiften* (14,9 mia.kr.) er opjusteret med 0,3 mia.kr. som følge af højere forventet stigning i bilkøbet i forhold til skønnet fra august.

Pensionsafkastskat (12,9 mia.kr.) er opjusteret med 1,0 mia.kr. Opjusteringen skyldes, at det historiske niveau for pensionsformuens størrelse og sammensætning er revideret, samt at skønnet for det samlede obligationsafkast i 2004 opjusteres til ca. 3,5 pct.

Tinglysningsafgift mv. (6,5 mia.kr.) skønnes samlet set at indbringe 0,7 mia.kr. mere end skønnet i august. De seneste regnskabsoplysninger viser højere indtægter i 2003 end hidtil forventet. Der forudsættes på baggrund heraf ligeledes et højt niveau for tinglysningsafgiften i 2004 begrundet i

3. Statens finanser

fortsat højt konverteringsomfang som følge af mulighed for afdragsfrie lån og lav rente.

Øvrige indtægter (17,1 mia.kr.) er opjusteret med 4,5 mia.kr. Opjusteringen kan primært tilskrives statens indtægter på 4 mia.kr. fra overskudsdelingen i forbindelse med DUC's olie- og gasudvinding i Nordsøen.

Finanslovsaftalernes virkning på statens indtægter i 2004

Finanslovsaftalerne for 2004 forbedrer isoleret set statens indtægter i 2004 med 0,7 mia.kr., *jf. tabel 3.10*. Forbedringen kan henføres til øgede udbytter fra DONG og Scandlines samt overførsel fra Hypotekbankens reserver.

Tabel 3.10. FL04-aftalernes virkning på statens indtægter i 2004

Mio.kr.	
Øgede udbytter fra DONG og Scandlines	190
Findeløn	-10
Nedsættelse af emballageafgiften og omlægning af ølafgiften	-40
Øresundsaftalen (fradrag for pensionsindbetalinger)	-5
Selvstændiges fradrag for pensionsindbetalinger	-50
Overførsel af midler fra Hypotekbankens reserver	520
Virkning på statens indtægter i alt	615

Note: Finanslovsaftalen 2004 indeholder også aftaler vedrørende sportsudøvere og forhøjelse af grænsen for gratisaktier. Disse elementer af aftalen bliver imidlertid først fremsat primo 2004 og får derved først betydning for de statslige indtægter fra 2005.

Finanslovsaftalen for 2004 indeholder endvidere en række skattelettelser. Findeløn og dusører i forbindelse med redning af menneskeliv bliver skattefrie med virkning fra indkomståret 2003. Den volumenbaserede emballageafgift nedsættes yderligere i forhold til finanslovsforslaget, således at afgiftssatsen samlet set nedsættes med 80 pct. for øl og mineralvand. Øresundsaftalen muliggør blandt andet, at grænsegængere får fradragsret for indbetaling til pensionsordninger i bopælslandet og for broafgiften på Øresund (overførslen fra Danmark til svenske kommuner på forventet godt 100 mio.kr. årligt finder først sted i 2005). Endelig får selvstændige samme mulighed som lønmodtagere for fradrag for pensionsindskud i den skattepligtige indkomst.

Samlet set er aftalerne om finansloven finansieret fuldt ud i 2004, idet merindtægterne opvejer de statslige merudgifter i 2004, *jf. ovenfor*.

3.4. Statens finansieringsbehov og gæld

Statsgælden forventes at udgøre 522,4 mia.kr. i 2004 svarende til 35,9 pct. af BNP mod 521,5 mia.kr. eller 37,3 pct. af BNP i 2003.

Statsgælden skønnes i både 2003 og 2004 at stige med knap 1 mia.kr., selvom overskud på statens løbende drifts-, anlægs- og udlånsaldo (DAU-saldo) isoleret tilsiger en nedbringelse af statsgælden med henholdsvis knap 13 mia.kr. i 2003 og 10 mia.kr. i 2004, *jf. tabel 3.11*. I forhold til augustvurderingen er skønnet for statsgældens niveau ultimo 2004 nedjusteret med 14 mia.kr.

Tabel 3.11. DAU, nettokassesaldo og ændring i statsgæld, 2002-2004

Mia.kr., årets priser	2002		2003		2004	
	Regnsk.	Aug.	Dec.	Aug.	Dec.	
DAU-saldo	25,8	5,5	12,8	5,3	10,0	
Genudlån	-8,9	-6,5	-4,7	-7,6	-5,1	
Beholdningsbevægelser og periodisering mv.	-20,1	-7,5	-7,4	-3,2	-2,7	
Nettokassesaldo	-3,2	-8,6	0,6	-5,4	2,2	
Nettofinansieringsbehov (-nettokassesaldo)	3,2	8,6	-0,6	5,4	-2,2	
Kurseffekter ved lånoptagelse og ved nettokøb af obligationer i Den Sociale Pensionsfond	3,3	0,0	1,5	1,7	3,1	
Ændring i statsgæld (år til år)	6,5	8,6	0,9	7,1	0,9	

Stigningen i statsgælden trods overskud på DAU-saldoen kan tilskrives tre forhold: Beholdningsbevægelser, genudlån samt kurseffekter ved lånoptagelse og nettokøb af obligationer i Den Sociale Pensionsfond.

DAU-saldoen er en regnskabsmæssig opgørelse af statens indtægter og udgifter i året, som ikke nødvendigvis tidsmæssigt er sammenfaldende med statens faktiske betalinger. Det er imidlertid betalingsstrømmen, dvs. likviditetseffekten af budgettet, som har betydning for udviklingen i statsgælden. Bogførte indtægter og udgifter på DAU-saldoen uden likviditetsvirkning – de såkaldte beholdningsbevægelser – bevirker, at der i forhold til DAU-saldoen skal fratrækkes 7,4 mia.kr. i 2003 og 2,7 mia.kr. i 2004 for at finde likviditetsvirkningen og dermed bidraget til ændringen i statsgælden i 2003 og 2004.

3. Statens finanser

Knap halvdelen af beholdningsbevægelserne i 2003 skyldes ordningen om én afregningskonto, der trådte i kraft 1. juli 2003 (dog eksklusive A-kasserne). Formålet med ordningen har været at opnå en bedre likviditetsstyring i staten og herved reducere det gennemsnitlige indestående på statens konto i Nationalbanken og statens låntagning. En konsekvens af ordningen er blandt andet en fremrykning af indtægtsførelsen af A-skat og arbejdsmarkedsbidrag på DAU-saldoen, der imidlertid ikke har likviditetsvirkning for staten. Dette bidrager med godt 3,5 mia.kr. til de samlede beholdningsbevægelser på 7,4 mia.kr. i 2003.

Øgede statslige udlån (de såkaldte genudlån) på omkring 5 mia.kr. i både 2003 og 2004 til primært statslige selskaber (A/S Øresund, A/S Storebælt samt Ørestadsselskabet I/S) giver anledning til et øget statsligt likviditets- og lånebehov, som ikke indgår i DAU-saldoen. Disse udlån påvirker den opgjorte statsgæld, selvom der egentlig er tale om en samtidig opskrivning af statens aktiver og passiver. Det skyldes, at statsgælden i udgangspunktet er et bruttogældsbegreb, hvori kun modregnes enkelte statslige aktiver, som i vid udstrækning kan siges at være statens fordringer på sig selv. Fremover, når udlånene tilbagebetales, vil afdragene omvendt bidrage til en større nedbringelse af statsgælden end overskuddet på DAU-saldoen umiddelbart vil tilsige.

Rentebetalingerne på genudlån til selskaberne påvirker ikke statens DAU-saldo, da renteudgifterne afholdes af selskaberne. Endvidere er statens risiko ved øget udlån til selskaberne uændret, da staten i forvejen garanterer for selskabernes låntagning.

Trods overskud på DAU-saldoen på knap 13 mia.kr. i 2003 og 10 mia.kr. i 2004 er der således kun tale om mindre overskud på nettokassesaldoen, der angiver likviditetseffekten af statens budget opgjort som forskellen mellem statens ind- og udbetalinger, og dermed den umiddelbare gælds-nedbringelse på henholdsvis 0,6 mia.kr. i 2003 og 2,2 mia.kr. i 2004.

Som følge af kurseffekter ved den løbende lånoptagelse og Den Sociale Pensionsfonds nettokøb af obligationer på samlet 1,5 mia.kr. i 2003 og 3,1 mia.kr. i 2004 skønnes den opgjorte statsgæld derfor alt i alt at stige med 0,9 mia.kr. i begge år.

Kurseffekter ved lånoptagelse, de såkaldte emissionskurstab og -gevinster, opstår ved, at optagelsen af lån sker til kurser, der er forskellig fra kurs 100. Ved lånoptagelse til kurser under (over) kurs 100 bliver låneprovenu-

et mindre (større) end den nominelle (pålydende) lånoptagelse, hvilket giver anledning til et emissionskurstab (-gevinst). Tilsvarende giver køb og salg af obligationer i Den Sociale Pensionsfond anledning til kursgevinster og -tab.

Kurseffekterne, der bidrager til en stigning i den nominelt opgjorte statsgæld i 2003 og 2004, er ikke i sig selv udtryk for, at rentebyrden på gælden er større, *jf. boks 3.2.*

Boks 3.2. Emissionskurstab og effektiv rente

En kurs under 100 på en obligation afspejler, at den effektive rente på obligationen er højere end den pålydende kuponrente. Med en effektiv rente på markedet på 5 pct. vil kursen eksempelvis være 99,05 på en 1-årig obligation med kuponrente på 4 pct. Med samme effektive rente vil kursen imidlertid være 100, hvis kuponrenten er 5 pct., *jf. tabel 1.*

Tabel 1. Effekter af optagelse af 1-årigt lån ved forskellige kuponrenter

	4 pct. kuponrente	5 pct. kuponrente
Kurs ved effektiv rente på 5 pct.	99,05	100,00
År 0:		
Lånebehov	100,00	100,00
Emissionskurstab ved effektiv rente på 5 pct.	0,96	0,00
Gæld ved effektiv rente på 5 pct.	100,96	100,00
År 1:		
Direkte rentebetaling	4,04	5,00
Tilbagebetaling af lån		
- heraf emissionskurstab (indirekte rentebetaling)	0,96	0,00
- heraf afdrag af oprindelig lånebehov	100,00	100,00
Betaling i alt	105,00	105,00

Boks 3.2. Emissionskurstab og effektiv rente (fortsat)

Det indebærer, at der ved et lånebehov på 100 kr. skal optages pålydende gæld for 100,96 kr. ved udstedelse med kuponrente på 4 pct. Hermed opstår et emissionskurstab på 0,96 kr. i forhold til en udstedelse med (højere) kuponrente på 5 pct., *jf. tabel 1*. Generelt gælder således, at for *given effektiv rente i markedet* (dvs. ved given egentlig rentebyrde) kan udstedelsen ske ved obligationer med høj kuponrente og dermed lave emissionskurstab og lille umiddelbar gældseffekt eller ved lav kuponrente og dermed høje emissionskurstab og stor umiddelbar gældseffekt.

Størrelsen af tilbagebetalingen af lånet inklusive renter året efter andrager i begge tilfælde 105 kr. og er således uafhængig af valg af kuponrente, *jf. tabel 1*. For begge kuponrenter er der tale om en effektiv rente på 5 pct., idet fordelingen af rentekomkostningerne på 5 kr. på kuponrente og emissionskurstab er afhængig af valg af kuponrente.

For at få et reelt billede af de egentlige omkostninger på gælden nedskrives emissionskurstabene derfor løbende over lånenes løbetid som en udgift over DAU-saldoen i lighed med almindelige kuponrenteudgifter på gælden, således at den samlede renteudgift på lånene er den samme på DAU-saldoen uanset valg af kuponrente. Tilsvarende gør sig gældende for kurstab og –gevinster i forbindelse med det løbende køb og salg af obligationer i Den Sociale Pensionsfond.

Statens samlede finansieringsbehov (brutto) udgøres af statens nettofinansieringsbehov tillagt afdrag på statsgælden inklusive statens nettoopkøb af egne obligationer. Bruttofinansieringsbehovet ventes i 2004 at andrage 106,4 mia.kr., hvoraf den indenlandske låntagning skønnes at andrage 86,5 mia.kr. Det udenlandske lånebehov ventes at udgøre 16 mia.kr. i 2004. Endelig skønnes et træk på statens konto i Nationalbanken på ca. 4 mia.kr., *jf. tabel 3.12*.

Tabel 3.12. Bruttofinansieringsbehov og statens låntagning, 2002-2004

Mia.kr., årets priser	2002		2003		2004	
	Regnskab	August	December	August	December	
Nettofinansieringsbehov	3,2	8,6	-0,6	5,4	-2,2	
Afdrag på statsgæld i alt ¹⁾ :	134,9	100,9	116,5	123,8	108,6	
Indenlandsk statsgæld	112,4	83,8	99,3	107,8	92,7	
Udenlandsk statsgæld	22,5	17,1	17,1	16,0	16,0	
Bruttofinansieringsbehov ²⁾	138,1	109,5	115,8	129,2	106,4	
Bruttofinansiering:						
Indenlandsk låntagning	121,9	75,7	86,1	113,2	86,5	
Udenlandsk låntagning	22,5	17,1	17,0	16,0	16,0	
Træk på statens konto i Nationalbanken ³⁾	-6,3	16,7	12,8	0,0	3,9	

- 1) Langfristet gæld – dvs. gæld der på udstedelsestidspunktet har en restløbetid over 1 år.
- 2) Ligesom nettofinansieringsbehovet angiver nettokassesaldoen med modsat fortegn, angiver bruttofinansieringsbehovet bruttokassesaldoen med modsat fortegn.
- 3) Trækket på statens konto i Nationalbanken i 2002 er opgjort i henhold til statsregnskabet. Tallet stemmer ikke fuldt ud overens med Nationalbankens regnskab.

I 2003 forventes statens bruttofinansieringsbehov at udgøre 115,8 mia.kr. Finansieringen skønnes fordelt på indenlandsk låntagning på 86,1 mia.kr. og udenlandsk låntagning på 17 mia.kr. Der forventes endvidere et træk på statens konto i Nationalbanken på 12,8 mia.kr., blandt andet som følge af ordningen om én afregningskonto, jf. ovenfor.

Fordelingen af den statslige låntagning er fastlagt i normen for statens låntagning. Ifølge den indenlandske norm for statens låntagning dækkes det indenlandske bruttofinansieringsbehov (summen af afdrag på den indenlandske statsgæld og det statslige nettofinansieringsbehov) som udgangspunkt via udstedelser af indenlandske statspapirer og eventuelt træk på statens konto i Nationalbanken. Den udenlandske norm fastlægger, at der normalt optages udenlandske lån til refinansiering af afdragene på den udenlandske gæld.

Statsgældskvoten – statsgælden målt som andel af BNP – skønnes at falde med knap 1½ pct.enheder i 2004, jf. tabel 3.13. I forhold til 2001 er der tale om et fald på knap 3 pct.enheder. Korrigeres for statslige genudlån skønnes faldet fra 2001 til 2004 at udgøre knap 4 pct.enheder.

3. Statens finanser

Udviklingen i gælden og rentebetalingerne på gælden skal ses i forhold til BNP (og ikke i kroner og øre) for at få et indtryk af de reelle omkostninger ved gælden og de krav gælden dermed stiller til finanspolitikken. Det skyldes, at indkomsterne og dermed statens indtægtsgrundlag i vidt omfang vokser i takt med nominelt BNP. En given renteudgift målt i kroner vil således stille stadig mindre krav til beskatningen, fordi de nominelle skatteindtægter automatisk stiger (ved givne satser) som følge af stigende lønninger og priser.

Tabel 3.13. Statsgælden, 2001-2004

Nominel statsgæld ultimo året, mia.kr., årets priser	2001	2002	2003	2004
Indenlandsk gæld	611,0	624,9	609,1	605,5
Udenlandsk gæld	83,8	83,7	83,7	83,7
Nettogæld til Nationalbanken ¹⁾	-39,6	-46,7	-33,9	-30,0
Værdi af Den Sociale Pensionsfonds obligationsbeholdning	-141,1	-141,4	-137,3	-136,8
Samlet statsgæld	514,1	520,6	521,5	522,4
Udestående genudlån ²⁾	5,8	12,5	16,2	20,3
Samlet statsgæld korrigeret for genudlån	508,3	508,1	505,3	502,1
Samlet statsgæld i pct. af BNP	38,8	38,1	37,3	35,9
Samlet statsgæld korrigeret for genudlån i pct. af BNP	38,4	37,2	36,2	34,5

- 1) Nettogæld til Nationalbanken er opgjort i henhold til statsregnskabet for 2001, mens nettogælden for 2002-2004 er opgjort i henhold til Nationalbankens månedsbalance.
- 2) Genudlån til Ørestadsselskabet I/S, A/S Storebælt og A/S Øresund, hvorfor tallene ikke stemmer helt overens med de samlede ændringer i genudlån, der fremgår af *tabel 3.11*. De tre ovenstående selskaber står for nærværende for langt det største omfang af nye genudlån.

Udviklingen i statsgælden afspejles i en vis udstrækning i udviklingen i den offentlige ØMU-gæld, *jf. tabel 3.14*. ØMU-gælden er således ligeledes i udgangspunktet et bruttogældsbegreb, der primært omfatter statens og kommunernes obligationsgæld. Herudover korrigeres for beholdningen af statsobligationer i de offentlige delsektorer.

ØMU-gældskvoten – ØMU-gælden målt som andel af BNP – skønnes at falde knap 5 pct.enheder i perioden 2001 til 2004. Korrigeres for genudlån til statsgaranterede selskaber skønnes faldet at udgøre knap 6 pct.enheder.

Tabel 3.14. ØMU-gælden, 2001-2004

Nominel gæld ultimo året, mia.kr., årets priser	2001	2002	2003	2004
Staten:				
Indenlandsk gæld	611,0	624,9	609,1	605,5
Udenlandsk gæld	83,8	83,7	83,7	83,7
Værdi af Den Sociale Pensionsfonds statsobligationsbeholdning	-109,5	-113,1	-116,7	-117,2
Kommuner:				
Obligationsgæld	42,9	51,2	51,2	51,2
Beholdning af statsobligationer	-5,1	-4,2	-4,2	-4,2
Sociale kasser og fonde (ATP mv.):				
Beholdning af statsobligationer mv.	-21,7	-21,0	-26,0	-29,0
Samlet ØMU-gæld	601,4	621,6	597,1	590,0
Udestående genudlån ¹⁾	5,8	12,5	16,2	20,3
Samlet ØMU-gæld korrigeret for genudlån	595,6	609,1	580,9	569,7
Samlet ØMU-gæld i pct. af BNP	45,4	45,5	42,8	40,6
Samlet ØMU-gæld korrigeret for genudlån i pct. af BNP	44,9	44,6	41,6	39,2

1) Genudlån til Ørestadsselskabet I/S, A/S Storebælt og A/S Øresund, hvorfor tallene ikke stemmer helt overens med de samlede ændringer i genudlån, der fremgår af tabel 3.11. De tre ovenstående selskaber står for nærværende for langt det største omfang af nye genudlån.

Det større fald i ØMU-gældskvoten set i forhold til statsgældskvoten i perioden 2001 til 2004 kan blandt andet henføres til den statslige porteføljeomlægning i form af en samtidig nedbringelse af statens indestående på kontoen i Nationalbanken og den indenlandske obligationsgæld som følge af ønsket om en forbedret likviditetsstyring i staten. Statens indestående i Nationalbanken modregnes således ikke i ØMU-gælden – i modsætning til i statsgælden.

Hverken udviklingen i ØMU-gælden eller i statsgælden kan give et dækkende billede af holdbarheden af de offentlige finanser, idet gældsbegreberne ikke på tilstrækkelig vis omfatter statslige og kommunale aktiver og endvidere ikke inddrager virkningen af fremtidige nettoforpligtigelser, jf. *Økonomisk Redegørelse*, december 2003.

3. Statens finanser

3.5. De statslige udgifters sammensætning i 2004

På finansloven for 2004 er der samlet set budgetteret med statslige udgifter på 444,8 mia.kr., *jf. tabel 3.15.*

Det overordnede billede er, at indkomstoverførslerne udgør langt hovedparten af statens udgifter. Indkomstoverførslerne er således budgetteret til 221,8 mia.kr. svarende til ca. 50 pct. af de samlede statslige udgifter på FL04.

Den næststørste udgiftskategori er driftsudgifterne – herunder især udgifter til løn samt køb af varer og tjenesteydelser – på 88,1 mia.kr., hvilket er knap 20 pct. af statens udgiftsbudget.

Tabel 3.15. Statens udgifter i 2004

	Mia.kr.	Andel i pct.
Indkomstoverførsler	221,8	49,9
Driftsudgifter	88,1	19,8
Bloktilskud til kommuner mv.	52,3	11,7
Renter af statsgæld mv.	37,3	8,4
Øvrige udgifter	25,8	5,8
EU-bidrag	15,1	3,4
Anlægsudgifter	4,4	1,0
I alt	444,8	100,0

Note: Den valgte opdeling af udgifterne følger ikke det statslige rammesystem fuldt ud, fordi fokus i dette afsnit ikke er udgiftstyringen, *jf. afsnit 3.2* herom. Børnefamilieydelsen er således placeret under indkomstoverførslerne på linje med nationalregnskabs kategorisering heraf. Driftsudgifterne er dog afgrænset som statens driftsramme. Bloktilskud til kommuner er inklusive budgetterede udgifter i tilknytning til overgangsordning vedrørende indførelse af grundtakstmodel. Øvrige udgifter omfatter blandt andet over ulandsbistand og erhvervstilskud.

Bloktilskud til kommuner mv. udgør godt 52 mia.kr. eller knap 12 pct. af de samlede statslige udgifter. Renter af statsgæld udgør godt 37 mia.kr. eller knap 8½ pct. af de samlede udgifter, mens øvrige udgifter – herunder blandt andet ulandsbistand og diverse tilskud mv. – udgør knap 26 mia.kr. svarende til en andel på knap 6 pct.

Endelig udgør Danmarks EU-bidrag på ca. 15 mia.kr. omtrent 3½ pct. af statens udgifter i 2004, mens anlægsudgifterne udgør ca. 1 pct.

Nedenfor gives en mere detaljeret oversigt over udgiftssammensætningen med hensyn til indkomstoverførsler og driftsudgifter – de to største poster på statens udgiftsbudget.

Indkomstoverførsler

Statens udgifter til indkomstoverførsler udgør som nævnt ovenfor ca. 221,8 mia.kr., *jf. tabel 3.16*. Udgifterne til folkepension er budgetteret til 65,1 mia.kr. på FL04. Det svarer til knap 30 pct. af samtlige statslige udgifter til indkomstoverførsler. Førtidspensionen, efterlønnen og A-dagpenge er andre store udgiftsposter til overførselsindkomster, hvor blandt andet førtidspensionen med 22,4 mia.kr. udgør godt 10 pct. af de samlede udgifter til overførsler.

3. Statens finanser

Tabel 3.16. Statens udgifter til indkomstoverførsler i 2004

	Mia.kr.	Andel i pct.
Folkepension	65,1	29,4
Efterløn	24,7	11,2
A-dagpenge	23,0	10,4
Førtidspension	22,4	10,1
Børnefamilieydelse	12,6	5,7
Tjenestemandspensioner	12,1	5,5
Stipendier (SU)	9,4	4,3
Aktivering af forsikrede ledige ¹⁾	8,6	3,9
Barseldagpenge	8,2	3,7
Boligstøtte	6,7	3,0
Sygedagpenge	5,9	2,7
Kontanthjælp	4,7	2,1
Aktivering af kontanthjælpsmodtagere	3,1	1,4
Revalidering	2,8	1,3
Løntilskud til fleks- og skånejob	2,8	1,3
Børnetilskud mv.	2,1	0,9
Godtgørelse til voksen- og efteruddannelse	1,7	0,8
Overgangsydelse	1,0	0,4
Personlige tillæg og varmetillæg	0,9	0,4
Resterende indkomstoverførsler ²⁾	3,9	1,8
Indkomstoverførsler i alt	221,8	100,0

Note: Afgrænsningen af overførselsindkomsterne stemmer ikke fuldstændig overens med afgrænsningen i nationalregnskabet. Med hensyn til visse ordninger, f.eks. førtidspension, kontanthjælp og sygedagpenge, er der også kommunale udgifter. Af tabellen fremgår kun de statslige udgifter.

- 1) Afgrænset som den del af den aktive arbejdsmarkedspolitik, der er opført på statens overførselsbudget. Der er tale om en forholdsvis bred afgrænsning, idet ikke alle udgifterne er overførselsindkomster i nationalregnskabsmæssig forstand.
- 2) Indeholder blandt andet udgifter til børnepasningsorlov, introduktionsydelse, delpension, statens voksenuddannelsesstøtte og besættelsestidens ofre.

Driftsudgifter

Statens driftsudgifter – afgrænset som driftsrammen – er budgetteret til 88,1 mia.kr. på FL04, *jf. tabel 3.17.*

Udgifterne til Forsvaret og Hjemmeværnet udgør med ca. 16½ mia.kr. eller knap 19 pct. den største post på statens driftsramme. En anden stor driftsudgiftspost er videregående uddannelser og forskning med knap 16 mia.kr. svarende til ca. 18 pct. af driftsrammen. Af øvrige store poster på driftsrammen kan nævnes ungdomsuddannelser, departementer/centralstyrelser mv. og politi.

Tabel 3.17. Statens driftsudgifter i 2004

	Mia.kr.	Andel i pct.
Forsvar og Hjemmeværnet	16,5	18,8
Videregående uddannelser, forskning mv.	15,8	18,0
Ungdomsuddannelser	8,0	9,1
Departementer/centralstyrelser mv.	7,8	8,9
Politi	6,8	7,8
Trafikområdet	3,7	4,2
Kriminalforsorg og retsvæsen	3,3	3,8
ToldSkat	3,2	3,6
Kulturområdet	2,9	3,2
AMU, åben uddannelse, folkeoplysning mv.	2,4	2,7
Grundskolen	2,1	2,3
Aktivering af forsikrede ledige ¹⁾	1,9	2,2
Fødevareområdet	1,6	1,8
Arbejdsmarkedsservice mv.	1,5	1,7
Miljøområdet	1,1	1,2
Momsreserve ²⁾	5,3	6,0
Resterende driftsudgifter	4,2	4,7
Driftsudgifter i alt	88,1	100,0

Note: Opgørelsen er baseret på statens driftsramme med udgangspunkt i finanslovens aktivitetsområder.

- 1) Afgrænset som den del af den aktive arbejdsmarkedspolitik, der er opført på statens driftsramme.
- 2) Statsinstitutionernes udgifter til ikke-fradragsberettiget købsmoms afholdes ved træk på momsreserven, jf. tillige finanslovens §35.

4 Offentlige finanser og finanspolitikken

- *De samlede offentlige finanser skønnes at udvise overskud på 18,5 mia.kr. i 2003 og 20,7 mia.kr. i 2004. Det svarer til hhv. 1,3 pct. og 1,4 pct. af BNP i 2003 og 2004.*
- *Sammenlignet med augustvurderingen er de offentlige overskud opjusteret med ca. 2 mia.kr. om året i 2003 og 2004. De højere overskud skyldes navnlig opjusteringer af selskabsskatte- og pensionsafkastskatteprovenuet samt indarbejdelse af den nye Nordsø-aftale i skønnet for 2004.*
- *Et første summarisk skøn for 2005 viser et offentligt overskud på 21,5 mia.kr. svarende til 1,4 pct. af BNP.*
- *Finanspolitikken, målt ved finanseffekten, skønnes at bidrage ekspansivt til den økonomiske aktivitet i 2004 svarende til godt 0,4 pct. af BNP. Den finanspolitiske lempelse følger navnlig af personskattenedsættelser og i mindre omfang af afgiftslettelser, skattestop og den offentlige udgiftsvækst.*
- *Overskuddene på den strukturelle saldo skønnes til 2,1 pct. af BNP i 2003 og 1,8 pct. af BNP i 2004, hvilket ligger inden for de mellemfristede forudsætninger.*

4. Offentlige finanser og finanspolitikken

4.1. Offentlige finanser

Skønnet for de offentlige finanser i 2003 og 2004 er baseret på den aktuelle vurdering af dansk økonomi, *jf. Økonomisk Redegørelse*, december 2003.

Skønnet for 2003 bygger endvidere på de offentlige budgetter for 2003, de ministerielle rammedegørelser for udgiftsudviklingen på statens område i 2003 samt nationalregnskabet for første halvår 2003. De nye skøn for de offentlige finanser i 2004 tager afsæt i finansloven og de kommunale budgetter for 2004, mens skønnet for 2005 overvejende beror på beregnings-tekniske forudsætninger, herunder blandt andet en forudsat realvækst i det offentlige forbrug på 0,5 pct. og i de offentlige investeringer på 2,0 samt den videre indfasning af personskattenedsættelserne.

Siden augustvurderingen har Danmarks Statistik revideret tallene for de offentlige finanser i årene 2000-2002, hvilket har medført lidt højere overskud på den offentlige saldo i 2000 og 2001 og en væsentlig lavere saldo i 2002, *jf. tabel 4.1.*

Tabel 4.1. Saldoen på de offentlige finanser, 1999-2005

Mia.kr. (årets priser)	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
August	38,8	31,7	36,6	26,6	16,6	18,7	-
December	38,8	32,5	37,5	21,2	18,5	20,7	21,5
Heraf: Stat og kommuner	22,1	13,2	15,4	7,5	5,2	9,6	9,8
Sociale kasser og fonde ¹⁾	16,7	19,3	22,1	13,7	13,3	11,1	11,7
December (pct. af BNP)	3,2	2,5	2,8	1,6	1,3	1,4	1,4

Note: Tal for 1999-2002 er baseret på de seneste oplysninger fra Danmarks Statistik, *jf. Statistiske Efterretninger 2003:24. Offentlige finanser* fra 7. november 2003.

1) ATP-fonden, A-kasserne og Lønmodtagernes Garantifond.

Nedrevisionen på 5½ mia.kr af den offentlige saldo til i alt 21,2 mia.kr. i 2002, *jf. også bilag 2*, er ikke overraskende. I august forelå der således oplysninger fra Skatteministeriet, der pegede i retning af et betydeligt lavere provenu fra kildeskatter og arbejdsmarkedsbidrag i 2002 end indeholdt i Danmarks Statistiks tidligere opgørelse, *jf. også Budgetoversigt 2 og Økonomisk Redegørelse*, august 2003.

I 2003 ventes et overskud på de offentlige finanser på 18,5 mia.kr. eller 1,3 pct. af BNP, og der skønnes en stigning i overskuddet til henholdsvis 20,7 mia.kr. i 2004 og 21,5 mia.kr. i 2005 svarende til 1,4 pct. af BNP i begge år.

Den ventede reduktion i overskuddet fra 2002 til 2003 kan primært henføres til virkningen på de offentlige finanser af den aktuelle afmatning af konjunkturerne, herunder lavere beskæftigelse og højere ledighed.

Ligeledes forklarer en forventet bedring af konjunkturerne den skønnede stigning i overskuddet i 2004 og 2005. Den relativt beskedne stigning i overskuddet fra 2003 til 2005 skal ses i sammenhæng med, at den skønnede konjunkturbetingede forbedring af saldoen i vidt omfang modsvares af strukturelle forringelser af saldoen som følge af de finanspolitiske lemper, herunder især personskattenedsættelserne. De gunstige strukturvirkninger af skattenedsættelserne forventes således først at vise sig på lidt længere sigt.

Finanspolitikens stramhedsgrad i 2003 og 2004 skønnes at være på linje med vurderingen i august, *jf. afsnit 4.2.*

Ændringer i forhold til vurderingen i august 2003

Den offentlige saldo er justeret op med ca. 2 mia.kr. i såvel 2003 som 2004 sammenholdt med det skønnede forløb i augustvurderingen, *jf. tabel 4.2.*

Tabel 4.2. Ændring af saldoen i 2003 og 2004 siden august		
Mia.kr.	2003	2004
Pensionsafkastskat	3,0	0,9
Selskabsskatter	2,3	2,0
Indtægter fra Nordsøen	0,0	4,0
EU-bidrag	0,0	0,9
Personskatter mv. og arbejdsmarkedsbidrag	-3,7	-3,9
Indkomstoverførsler	-0,1	-2,2
Offentlige subsidier	0,6	-0,1
Offentligt forbrug og investeringer	-0,5	-0,6
Andre udgifts- og indtægtposter	0,3	1,1
Ændring af den offentlige saldo, i alt	1,9	2,1

Note: Negative tal angiver saldoforværringer i form af øgede udgifter eller reducerede indtægter, mens positive tal svarer til saldoforbedringer som følge af lavere udgifter eller forøgede indtægter.

Opjusteringen af den offentlige saldo i begge år kan navnlig henføres til et større provenu fra pensionsafkastskatten afledt af et forventet højere aktie-

4. Offentlige finanser og finanspolitikken

afkast i 2003 og et forventet højere obligationsafkast i 2004 samt et højere selskabsskatteprovenu fra blandt andet de kulbrinteskattepligtige selskaber.

I 2004 er de øvrige indtægter fra Nordsø-aktiviteterne desuden opjusteret med 4 mia.kr. i forhold til augustvurderingen i lyset af den nye aftale om overskudsdeling, der erstatter den hidtidige ordning med royalties-betalinger. Da royalties-betalinger henføres til det efterfølgende år, vil der i 2004 være indtægter fra både royalties på godt 2 mia.kr. og overskudsdeling på 4 mia.kr., dvs. i alt godt 6 mia.kr. Det betyder, at der i overgangsåret 2004 vil være en ekstraordinær indtægt på godt 2 mia.kr. i 2004 svarende til royalties-betalingen vedr. 2003.

Saldoforbedringen i 2004 skyldes endvidere, at EU-bidraget er nedjusteret som følge af forventede tilbagebetalinger vedr. EU-bidraget i 2003, der på nationalregnskabsform henføres til det efterfølgende år.

I modsat retning trækker en betydelig nedjustering af provenuet fra personskatter og arbejdsmarkedsbidrag i begge år, der følger af den forventede lavere beskæftigelse i lyset af den aktuelle afmatning af konjunkturerne. I forlængelse heraf er ledighedsskønnet opjusteret, hvilket forklarer de forventede øgede udgifter til indkomstoverførsler, dog især i 2004.

De offentlige subsidier er nedjusteret med godt ½ mia.kr. i 2003 i forhold til augustvurderingen navnlig om følge af det forventede reducerede aktiveringsomfang i regi af den aktive arbejdsmarkedspolitik.

Den offentlige saldo forringes isoleret set med ca. ½ mia.kr. i 2003 og 2004 som følge af opjusteringer af skønnene for det offentlige forbrug og de offentlige investeringer.

I 2003 er skønnet for det nominelle offentlige forbrug opjusteret med ½ mia.kr. Skønnet bygger på den tilgængelige information, herunder navnlig en vurdering af nationalregnskabet for 1. halvår 2003, der viser et større nominelt offentligt forbrug end forudsat i august. Skønnet afspejler, at der ses at være en vis risiko for, at det ikke i fuldt omfang vil være muligt at afstemme udgifterne til det budgetterede i de måneder i 2003, som endnu ikke er dækket af de foreløbige statistiske opgørelser. Det skal imidlertid understreges, at der ikke forventes statslige budgetoverskridelser i 2003, og at de tilgængelige oplysninger om den faktiske udvikling i amter og kommuner ikke indikerer, at budgetterne skulle være overskredet. Det er fort-

sat indtrykket, at der i amter og kommuner gøres en betydelig indsats for at leve op til de indgåede aftaler.

Det nominelle offentlige forbrug er opjusteret med godt $\frac{1}{4}$ mia.kr. i 2004 i forhold til augustvurderingen, hvilket kan henføres til budgettet for 2004 i Københavns Kommune, der afspejler en noget højere udgiftsvækst end forventet i august. Den samlede status for FL04 ligger derimod i tråd med det forudsatte i augustvurderingen, ligesom budgetterne for 2004 i amter og KL-kommunerne flugter med aftalerne fra juni 2003.

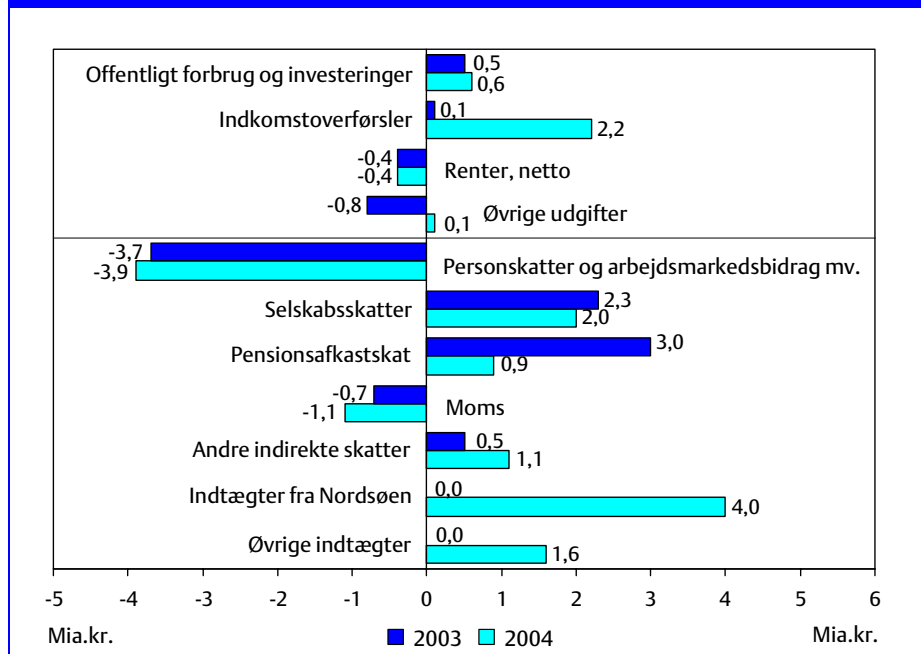
Med afsæt i de nominelle opjusteringer af det offentlige forbrug skønnes realvæksten til 0,1 pct. i 2003 og 0,7 pct. i 2004. På linje med augustvurderingen skønnes der nulvækst i den offentlige beskæftigelse i 2003 og en vækst i den offentlige beskæftigelse på 3.000 personer i 2004.

I 2004 er skønnet for de nominelle offentlige investeringer opjusteret med godt $\frac{1}{4}$ mia.kr. afledt af de kommunale budgetter for 2004, der viser en større vækst i bruttoanlægsaktiviteterne end forventet på baggrund af aftalerne fra juni 2003. Realvæksten i investeringerne er samtidigt opjusteret til 3,2 pct. i 2004 mod 2,0 pct. i augustvurderingen.

De væsentligste ændringer i skønnene for 2003 og 2004 er angivet i *figur 4.1*, og der henvises til en nærmere kommentering i *boks 4.1*.

4. Offentlige finanser og finanspolitikken

Figur 4.1. Revision af udgifts- og indtægtsskøn, 2003-2004

Note: Over strengen svarer positive tal i figuren til saldforværringer, idet der er tale om offentlige udgifter. Under strengen svarer positive tal til saldforbedringer, idet der er tale om offentlige indtægter.

Boks 4.1. Revision af udgifts- og indtægtsskøn, 2003 og 2004

De væsentligste ændringer siden augustvurderingen kan opsummeres på følgende vis:

Udgifterne til det *offentlige forbrug* er opjusteret med ½ mia.kr. i 2003 og godt ¼ mia.kr. i 2004. Der forventes ikke statslige budgetoverskridelser i 2003, og der er ikke konkret grundlag for at konkludere, at budgetterne for 2003 i kommuner og amter skulle være skredet. Nationalregnskabet for 1. halvår 2003 viser imidlertid et større nominelt offentligt forbrug end ventet i august, og på den baggrund ses der at være risiko for et mindre udgiftsskred i 2003. Opjusteringen af det offentlige forbrug i 2004 er afledt af budgettet for Københavns Kommune, der viser en større vækst i serviceudgifterne i 2004 end ventet med afsæt i drøftelserne i juni 2003. I lyset af de nominelle opjusteringer er realvæksten i forbruget opjusteret til 0,1 pct. i 2003 mod -0,2 pct. i augustvurderingen, mens der på linje med augustskønnet fortsat ventes en realvækst i forbruget på 0,7 pct. i 2004. På baggrund af de nye nominelle tal for det offentlige forbrug i 2000-2002 fra Danmarks Statistik og forbrugsdeflatorerne i nationalregnskabet skønnes realvæksten i det offentlige forbrug til 1,9 pct. i 2002. Set under ét skønnes der således fortsat en samlet realvækst i det offentlige forbrug i 2002 og 2003 på 2 pct. eller 1 pct. om året i gennemsnit.

De *offentlige investeringer* er opjusteret med godt ¼ mia.kr. i 2004, hvilket følger af de kommunale budgetter for 2004, der viser en større vækst i bruttoanlægsinvesteringerne end ventet på baggrund af aftalerne i juni 2003. I forlængelse heraf er skønnet for realvæksten i investeringerne opjusteret til 3,2 pct. i 2004, hvor der i august blev forudsat en realvækst på 2,0 pct. i 2004.

De offentlige udgifter til *indkomstoversførsler* er opjusteret med knap 2¼ mia.kr. i 2004. Opjusteringen skyldes forventede øgede udgifter til A-dagpenge, heraf 1½ mia.kr. som følge af det højere ledighedsskøn og ¾ mia.kr. som følge af bortfaldet af de budgetterede besparelser på FFL04 som led i finanslovsaftalerne for 2004. Mindre opjusteringer af udgifterne til blandt andet kontanthjælp og sygedagpenge modsvares fuldt ud af nedjusteringer af udgifterne til blandt andet efterløn, revalidering og voksenuddannelsesstøtte.

De offentlige *subsidier* er nedjusteret med godt ½ mia.kr. i 2003 primært som følge af et markant nedsat skøn for antal aktiverede i regi af den aktive arbejdsmarkedspolitik, herunder til jobtræningsforløb med løntilskud. Dertil kommer lavere udgifter til fleksjob, der ligeledes følger af en nedjustering af den ventede aktivitet i forhold til augustskønnet.

Nettorenteudgifter og udbytter er nedjusteret med knap ½ mia.kr. i 2003 og 2004. I 2003 kan nedjusteringen navnlig tilskrives en opjustering af de sociale kasser og fondes renteindtægter, mens nedjusteringen i 2004 følger af forventede lavere statslige renteudgifter og højere udbyttebetalinger fra DONG og Scandlines afledt af finanslovsaftalerne for 2004.

Provenuet fra *personskatter mv.* er nedjusteret med ca. 3¼ mia.kr. i 2003 og 2004. Nedjusteringen i begge år skyldes især, at den samlede beskæftigelse skønnes at blive henholdsvis 18.000 og 25.000 personer lavere i 2003 og 2004 end skønnet i august.

I forlængelse heraf er provenuet fra *arbejdsmarkedsbidraget* nedjusteret med ca. ½ mia.kr. i 2003 og 2004.

4. Offentlige finanser og finanspolitikken

Boks 4.1. Revision af udgifts- og indtægtsskøn, 2003 og 2004 (fortsat)

Selskabsskatteprovenuet er opjusteret med 2¼ mia.kr. i 2003 og 2 mia.kr. i 2004. Nye tal for virksomhedernes indkomster i 2002, herunder de kulbrinteskattepligtige selskaber, er noget højere end hidtil antaget. I lyset heraf forventes virksomhedernes restskatter for 2002, der indgår i provenuet for 2003, at blive højere end ventet i august. Der henvises til *boks 3.1.* vedr. selskabernes indbetalinger af acontoskat for 2003. De nye tal peger desuden i retning af, at det skønnede provenu i 2004 har ligget for lavt, hvilket forklarer opjusteringen i 2004.

Pensionsafkastkatteprovenuet er opjusteret med 3 mia.kr. i 2003 og knap 1 mia.kr. i 2004. Opjusteringen kan i 2003 henføres til et forventet højere aktieafkast i lyset af den gunstigere udvikling på aktiemarkederne. I 2004 skyldes opjusteringen et højere forventet obligationsafkast, herunder som følge af et forventet lavere kurstab på obligationer.

Momsprovenuet er nedjusteret med ¾ mia.kr. i 2003 og godt 1 mia.kr. i 2004. Nedjusteringen skal ses i sammenhæng med den forventede mere afdæmpede vækst i privatforbruget og erhvervsinvesteringerne i begge år.

Provenuet fra de *øvrige indirekte skatter* er opjusteret med ½ mia.kr. i 2003 og godt 1 mia.kr. i 2004. Opjusteringen skal primært ses i sammenhæng med forventede merprovenuer fra tinglysningsafgiften i lyset af et forventet større låneomlægningsomfang. I modsat retning trækker en nedjustering af provenuet fra registreringsafgiften i 2003 som følge af ændrede skøn for nettopriserne.

Indtægter fra Nordsøen er opjusteret med 4 mia.kr. i 2004 som følge af den nye Nordsø-aftale om overskudsdeling, der erstatter de hidtidige royalties-betalinger. Da royalties-betalinger henføres til det efterfølgende år, vil der i overgangsåret 2004 være indtægter fra både royalties og overskudsdeling, hvilket medfører en ekstraordinær indtægt på 2 mia.kr. i 2004 svarende til royalties-betalingen vedr. 2003. Med Nordsø-aftalen og overskudsdeling forventes merindtægt på ca. 2 mia.kr. årligt i forhold til ordningen med royalties-betalinger.

De *øvrige indtægter* er opjusteret med godt 1½ mia.kr. i 2004. Heraf kan knap 1 mia.kr. henføres til tilbageførsler fra EU som følge af et forventet mindreforbrug på EU-budgettet for 2003. På nationalregnskabsform henføres tilbageførslerne vedr. EU-bidraget til det efterfølgende år, ligesom de opføres på den offentlige indtægtsside som kapitaloverførsler fra EU. Endvidere er andre indtægter fra de indenlandske sektorer opjusteret med ½ mia.kr. i 2004 på baggrund af Danmarks Statistiks budgetstatistik for de offentlige finanser i 2004. Indtægtsposten omfatter blandt andet tilbagebetalinger af offentlige udlæg til børnebidrag og privat medfinansiering af offentlige aktiviteter, f.eks. på forskningsområdet.

Udviklingen i udgifts- og skattetrykket

Fra 2001 til 2005 skønnes et fald i det samlede offentlige udgiftstryk på knap 1¼ pct.enhed af BNP, *jf. tabel 4.3.*

Det skønnede fald i udgiftstrykket følger især af et forventet fald i rentetrykket afledt af en lavere gældskvotet. Desuden skønnes et lille fald i investeringskvoten samt et mindre fald i de øvrige offentlige udgifters andel af BNP, herunder som følge af en forudsat beskedent nominel vækst i de offentlige subsidier.

Skattetrykket, opgjort som de samlede skatters andel af BNP, skønnes at blive educeret med knap 2 pct.enheder fra 2001 til 2005. Det lavere skattetryk kan blandt andet tilskrives et forventet lavere personskattetryk som følge af personskattenedsættelserne fra 2004.

Dertil kommer et forventet lavere selskabsskattetryk, der primært skal ses i sammenhæng med en gradvis tilbagevenden til et lavere og mere normalt niveau for proventet efter nogle år med meget høje proventer, dog særligt i 2001.

I modsat retning trækker en skønnet stigning i skattetrykket på godt ½ pct.enhed af BNP som følge af proventet fra pensionsafkastskatten. Efter flere år med meget lave proventer skønnes pensionsafkastskatten at give et provent på knap 10 mia.kr. i 2005.

4. Offentlige finanser og finanspolitikken

Tabel 4.3. Udgifts- og skattetryk, 1998-2005

Pct. af BNP	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Ændr. 2001- 2005
Forbrug	25,8	25,2	25,9	26,3	26,5	26,3	26,0	0,1
Overførsler	17,8	17,3	17,3	17,5	18,0	17,9	17,5	0,2
Investeringer	1,7	1,7	1,9	1,8	1,7	1,7	1,7	-0,2
Renteudgifter	4,8	4,3	4,0	3,7	3,4	3,2	2,9	-1,1
Øvrige udgifter	5,3	5,3	5,1	5,2	5,1	5,0	4,9	-0,2
Udgiftstryk	55,4	53,8	54,3	54,4	54,6	54,0	53,1	-1,2
Personskatter mv. ¹⁾	22,3	22,3	22,5	22,1	22,2	21,7	21,5	-1,0
Arbejdsmarkedsbidrag	4,5	4,4	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	0,0
Pensionsafkastskat	1,2	0,8	0,1	0,1	0,4	0,7	0,7	0,6
Selskabsskatter	3,0	2,4	3,1	2,8	2,9	2,8	2,6	-0,5
Moms	9,9	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7	9,6	-0,1
Øvrige indirekte skatter	8,5	7,7	7,8	7,9	7,7	7,6	7,5	-0,3
Øvrige skatter	2,1	2,3	2,2	1,7	1,7	1,6	1,6	-0,6
Skattetryk	51,5	49,5	49,9	48,7	49,1	48,6	48,0	-1,9
Renteindtægter	2,5	2,5	2,6	2,3	2,3	2,2	2,2	-0,4
Øvrige indtægter	4,9	4,5	4,7	5,1	4,7	4,9	4,5	-0,2
Told mv. til EU ²⁾	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	0,0
Indtægtstryk	58,6	56,4	57,1	55,9	56,0	55,5	54,5	-2,6

- 1) Personskatter mv. indeholder kildeskatter, vægtafgift fra husholdninger, arve- og gaveafgift samt andre personlige skatter.
- 2) Ifølge de nye nationalregnskabsprincipper kategoriseres disse indtægter som skatter og indgår som følge heraf i skattetrykket. De kategoriseres dog ikke som offentlige indtægter, fordi de tilfalder EU, og indgår derfor ikke i indtægtstrykket.

Det skønnede fald i de øvrige indirekte skatter skal ses i sammenhæng med fastfrysningen af en række afgiftssatser som led i skattestopet samt afgiftslettelserne på spiritus, tobak og sodavand i finanslovsaftalerne for 2003.

Det samlede offentlige indtægtstryk skønnes at falde med godt 2½ pct.enhed af BNP fra 2001 til 2005. Udover faldet i skattetrykket skønnes et mindre fald i renteindtægtstrykket samt et mindre fald i de øvrige indtægters andel af BNP.

4.2. Finanspolitikens aktivitetsevirkning

Finanspolitikens umiddelbare påvirkning af den økonomiske aktivitet måles ved den ét-årige finanseffekt. Finanseffekten angiver et skøn for virkningen på den økonomiske aktivitet af diskretionære ændringer i de offentlige udgifter og indtægter i det år, hvor ændringerne træder i kraft. En positiv finanseffekt indikerer, at finanspolitikken bidrager til at øge aktiviteten, mens en negativ finanseffekt er udtryk for en finanspolitisk afdæmpning af aktiviteten.

Særligt i lyset af personskattenedsættelserne næste år skønnes finanspolitikken at bidrage ekspansivt til den økonomiske aktivitet i 2004 svarende til godt 0,4 pct. af BNP, *jf. tabel 4.4.*

Tabel 4.4. Finanseffekt, 1998-2004

Aktivitetsevirkning, pct. af BNP	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Udgifter i alt	0,4	0,4	0,1	0,7	0,2	-0,2	0,1
Indtægter i alt ¹⁾	-0,4	-0,2	-0,2	-0,2	0,1	0,1	0,4
Finanseffekt i alt	0,0	0,2	-0,1	0,5	0,3	-0,1	0,4

- 1) Den midlertidige pensionsopsparing blev som led i Pinsepakken videreført i form af den særlige pensionsopsparing (SP) i 1999. Omlægningen af den særlige pensionsopsparing fra og med 2001 påvirker ikke finanseffekten.

Udover skattenedsættelserne kan lempelsen på indtægtssiden henføres til indfasningen af lettelser på finansloven for 2003 samt en række nye skatte- og afgiftsinitiativer på finansloven for 2004, herunder lavere emballageafgift, fradrag i registreringsafgiften for ESP-bremser og andet sikkerhedsudstyr samt forhøjelse af grænsen for tildeling af medarbejderaktier. Dertil kommer den lempelse, der følger af, at punktafgifterne ikke opjusteres i takt med den generelle prisudvikling, *jf. skattestoppet.*

Bidraget fra udgiftspolitikken skønnes til knap 0,1 i 2004, hvilket er lidt mere end det forudsatte nulbidrag i augustvurderingen. Forøgelsen i forhold til augustskønnet skal ses i sammenhæng med opjusteringen af realvæksten i de offentlige investeringer fra 2,0 til 3,2 pct. og bortfaldet af de budgetterede besparelser på dagpengeområdet i finanslovsaftalerne for 2004. Lempelsen fra udgiftspolitikken i 2004 følger af den skønnede reale vækstrate på 0,7 pct. i det offentlige forbrug og på 3,2 pct. i de offentlige investeringer.

4. Offentlige finanser og finanspolitikken

Skønnet for finanseffekten i 2003 er justeret lidt op i forhold til august-vurderingen som følge af det lidt højere skøn for væksten i det offentlige forbrug, men udgør fortsat -0,1. Udover det offentlige forbrug bidrager de skønnede fald i de offentlige investeringer og subsidierne til det negative bidrag fra udgiftspolitikken i 2003.

Finanspolitikken vurderes at være rimeligt afstemt med det ventede forløb i dansk økonomi i 2004, *jf. Økonomisk Redegørelse*, december 2003.

Finanspolitikkenes stramhedsgrad i 2005 er ikke fastlagt på nuværende tidspunkt, idet den konkrete finanspolitiske prioritering vil finde sted i løbet af 2004.

4.3. Strukturel budgetsaldo

I den mellemfristede strategi frem mod 2010 forudsættes der årlige overskud på den offentlige saldo på i gennemsnit 1½-2½ pct. af BNP. Derved vil den offentlige gæld kunne nedbringes, således at de offentlige finanser på længere sigt vil være robuste overfor skiftet i befolkningens sammensætning i retning af flere ældre og færre erhvervsaktive.

Saldoen på de offentlige finanser afhænger af konjunktursituationen. I perioder med høj økonomisk vækst stiger de offentlige indtægter fra skatter og afgifter således relativt meget, mens udgifterne til overførselsindkomster har en tendens til at falde – primært som følge af faldende ledighed. Potentialet for en gunstig udvikling i den offentlige saldo er derfor større i en højkonjunktur med lav ledighed og høj beskæftigelse end i en periode med højere ledighed og lavere beskæftigelse.

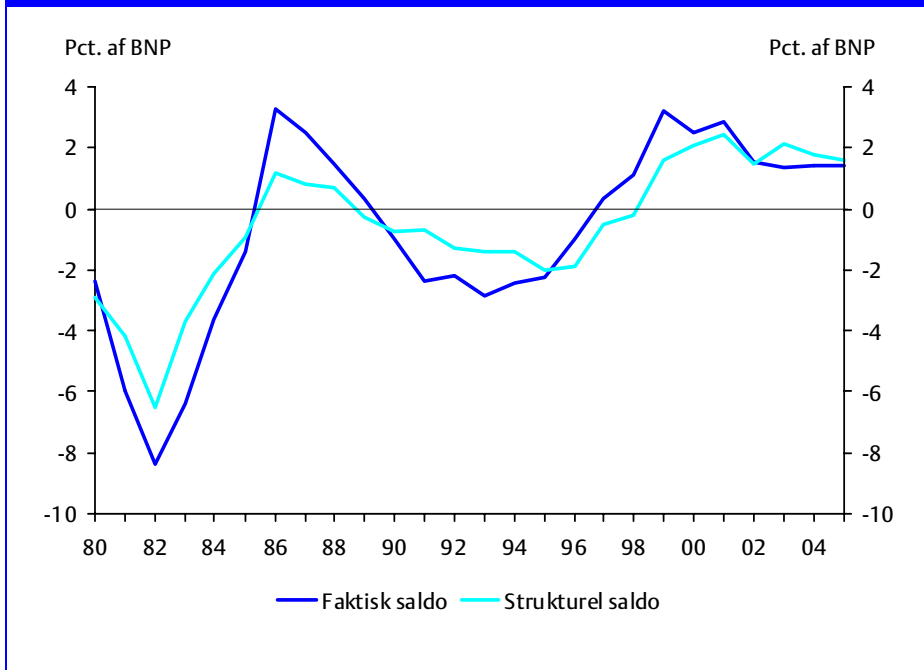
Den *strukturelle budgetsaldo* opgøres som den faktiske offentlige saldo fratrukket det positive eller negative bidrag fra konjunkturerne og angiver dermed stillingen på de offentlige finanser rensset for den givne konjunktursituation.

Forskellen mellem den faktiske og den strukturelle saldo afhænger af, hvor mange ledige ressourcer, der er i økonomien. Den strukturelle budgetsaldo er derfor blandt andet bestemt af finanspolitikkenes stramhedsgrad og den skønnede afvigelse mellem faktisk og strukturel ledighed.

I 2003-2005 skønnes overskuddet på den strukturelle saldo at være større end overskuddet på den faktiske saldo, *jf. figur 4.2*. Det skal ses i sammenhæng med den aktuelle konjunkturbetingede afmatning, og at den

faktiske saldo midlertidigt er påvirket af lavere provenuer fra skatten af pensionsafkast. Dette korrigeres der for i beregningen af den strukturelle saldo.

Figur 4.2. Faktisk og strukturel budgetsaldo, 1980-2005

Der skønnes et fald i den strukturelle saldo fra 2003 til 2005, hvilket blandt andet skal ses i sammenhæng med skattenedsættelserne med virkning fra 2004, som er gennemført for at øge arbejdsudbuddet.

Fra 2001 til 2002 forringes den strukturelle saldo med 0,9 pct.enheder, mens der omvendt ventes en forbedring af saldoen fra 2002 til 2003 på 0,6 pct.enheder, jf. tabel 4.5. Disse udsving kan blandt andet henføres til finanspolitikken samt de specielle poster, der afspejler omlægningen af den særlige pensionsordning til en individuel pensionsopsparing, der isoleret set forringer såvel den faktiske som den strukturelle saldo med ca. 0,5 pct.enheder i 2002. Det positive bidrag fra de specielle poster i 2003 følger primært af et underliggende fald i nettorenteudgifterne, hvilket også gælder i 2004.

4. Offentlige finanser og finanspolitikken

Tabel 4.5. Den strukturelle budgetsaldo, 1995-2005

Pct. af BNP	Strukturel saldo		----- Ændring som følge af -----				
	Niveau	Årlig ændring	Finanspolitik ¹⁾	Strukturel ledighed ²⁾	Arbejdsudbud ³⁾	Specielle poster ⁴⁾	Andet/residual
1995	-2,0	-	-	-	-	-	-
1996	-1,9	0,1	-0,5	0,6	-0,1	0,0	-0,1
1997	-0,5	1,4	1,3	0,5	0,1	0,1	-0,6
1998	-0,2	0,3	0,4	0,6	0,2	0,2	-1,1
1999	1,6	1,8	0,5	0,5	0,2	0,8	-0,2
2000	2,1	0,5	0,1	0,3	0,0	0,3	-0,2
2001	2,4	0,4	-0,3	0,2	-0,1	0,3	0,3
2002	1,5	-0,9	-0,5	0,0	0,0	-0,3	-0,2
2003	2,1	0,6	0,1	0,0	0,0	0,3	0,3
2004	1,8	-0,3	-0,7	0,0	0,0	0,2	0,2
2005	1,6	-0,2	-	-	-	-	-
I alt	-	3,6	0,5	2,6	0,2	1,8	-1,6

Note: Metoden til beregningen af den strukturelle saldo er som udgangspunkt baseret på den metode, der anvendes af OECD.

- 1) Finanspolitikken er – med enkelte justeringer som eksempelvis korrektion for skat på indkomstoverførsler mv. – givet ved de direkte provenuer anvendt ved beregningen af finanseffekten.
- 2) Den strukturelle ledighed angiver det ledighedsniveau, som er foreneligt med en langsigtsholdbar inflation.
- 3) Til grund for beregningen ligger arbejdsudbuddet målt i timer.
- 4) Specielle poster indeholder blandt andet nettorenteudgifter, drifts- og kapitaloverførsler, overskud af offentlig virksomhed og pensionsafkastskat. Desuden indgår indførelsen af det midlertidige pensionsbidrag i 1998, videreførelsen heraf i form af den særlige pensionsopsparing samt omlægningen af den særlige pensionsopsparing til en individuel pensionsordning fra og med 2001.

Den skønnede forringelse af den strukturelle saldo fra 2003 til 2004 på 0,3 pct.enheder skyldes det betydelige bidrag fra finanspolitikken fra personskattenedsættelser, afgiftsnedsettelser, skattestop og væksten i de offentlige udgifter.

Bilag

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2004

Mia.kr., årets priser	
Fremrykning af kildeskatteafregning	8,8
Afregning af feriepenge	4,7
Feriefondens renteindtægter	0,1
Statens Bygningsfredningsfond	0,03
Aktiesalg, EKR Kreditforsikring	0,3
Etablering af Statens Ejendomsselskab	0,2
Fremrykning af selskabs-, fonds- og kulbrintebeskatningen	8,9
Korrektion vedr. endelig afregning i 1999 af indkomstskat til kommunerne for 1997	0,1
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1995	-2,4
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	0,2
1997 i alt	21,0
Salg af aktier i TeleDanmark	30,9
Omlægning af statslige aktiver	1,9
Harmoniseret afregning af lønsumsafgift	0,7
Betalingsregler for elafgift (inkl. momseffekt)	0,5
Scandlines	0,5
Fremrykning af selskabs-, fonds- og kulbrintebeskatningen	1,6
Korrektion vedr. endelig afregning i 2000 af indkomstskat til kommunerne for 1998	-1,3
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1996	0,1
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	1,0
1998 i alt	36,0
Salg af statslige aktiver	1,3
Kapitalindskud i COMBUS	-0,3
Aftale med Naturgas Syd og DONG	-1,4
Acontoindbetaling vedr. Dansk Tipstjeneste	0,7
Pinsepakken	-0,7
Fremrykning af selskabs-, fonds- og kulbrintebeskatningen	5,2
Korrektion vedr. endelig afregning i 2001 af indkomstskat til kommunerne for 1999	0,1
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1997	-0,1
Korrektion vedr. endelig afregning i 2001 af kapitalpensionsafgift til kommunerne for 1999	-0,3
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	0,2
1999 i alt	4,8

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2004

Mia.kr., årets priser	
Pinsepakken	0,8
Selskabsskat	-3,4
Overdragelse af statshavne	-0,7
Kapitaludtræk fra Post Danmark	0,3
Ekstraordinær indfrielse af saneringslån (Københavns kommune)	0,5
Ekstraordinært udbytte fra PostDanmark og DSB	0,2
Korrektion vedr. endelig afregning i 2002 af indkomstskat til kommunerne for 2000	2,3
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1998	1,3
Frivillige indbetalinger af personskat	0,4
Opløsning af Dansk Eksportfinansieringsfond	0,2
Omlægning af kredittider for momsen (inkl. afledet effekt på andre afgifter)	12,4
Omlægning af kredittider for vandafgiften	0,2
Afvikling af ejendomsselskabet TOR I/S	-1,0
Ændring af procentgodtgørelse	0,5
Pensionsafkastskat	2,7
Korrektion vedr. endelig afregning i 2002 af ejendomsværdiskat til kommunerne for 2000	0,5
Korrektion vedr. endelig afregning i 2002 af kapitalpensionsafgift til kommunerne for 2000	0,8
Kraftvarmeværkers efterbetaling	0,3
Overførsel fra Hypotekbankens reserver	1,0
Salg af aktier i Københavns Lufthavn	0,9
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	-0,9
2000 i alt	19,4

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2004

Mia.kr., årets priser	
Selskabsskat	8,1
Ændret beskatning af husdyrbesætninger	0,4
Ekstraordinært aktieudbytte fra DONG mv.	1,0
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1999	-0,1
Stramning af momskredittider for store virksomheder	14,4
Afskaffelse af importmoms	-1,9
Omlægning af momskredittider for landbrug (inkl. afledet effekt på andre afgifter)	0,5
Stramning af kredittid for lønsumsafgift	0,3
Pinsepakken	1,1
Frivillige skatteindbetalinger	6,3
Fastfrysning af personfradrag/nedsættelse af A-kassekontingent	-1,2
Ekstraordinært bidrag til EU sfa. omlægning af kredittider for momsen i 2000	-0,5
Overdragelse af statshavne	-0,1
Pensionsafkastskat	-11,8
Naturgas Sjællands overgang til DONG	-0,2
UMTS-licenser – ekstraordinær indtægt i 2001 i forhold til den årlige indtægt 10 år frem	0,7
Indbetaling fra DTU m.fl. vedr. overgang til selveje	1,8
Endelig afregning af kapitalpensionsafgift til kommunerne for indkomståret 1999	-0,3
Korrektion vedr. endelig afregning i 2003 af kapitalpensionsafgift til kommunerne for 2001	0,1
Tilbagebetaling af kantineoms	-0,3
Statens forsknings- og uddannelsesbygninger	-0,6
Afregning vedr. told og landbrugsafgifter til EU (refusion af opkrævningsomkostninger)	-0,4
Korrektion vedr. endelig afregning i 2004 af indkomstskat til kommunerne for 2001	1,6
Korrektion vedr. endelig afregning i 2004 af ejendomsværdiskat til kommunerne for 2001	0,4
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	-0,7
2001 i alt	18,4

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2004

Mia.kr., årets priser	
Fastfrysning af personfradrag/nedsættelse af A-kassekontingent	1,2
Selskabsskat	3,4
Pinsepakke	0,8
Ekstraordinært bidrag til EU som følge af omlægning af kredittider for moms i 2001	-0,4
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 2000	-2,3
EU-formandskab	-0,8
Stramning af kredittider for A-skat og arbejdsmarkedsbidrag	14,8
Tilbagebetaling af kantinemoms	-0,5
Endelig afregning af ejendomsværdiskat til kommunerne for indkomståret 2000	-0,5
Endelig afregning af kapitalpensionsafgift til kommunerne for indkomståret 2000	-0,8
Pensionsafkastskat	-12,6
Omlægning af statslige aktiver	0,7
Renteafkast af FerieKonto	0,1
Konkurrenceevnepakke, lempelse af kredittid for mellemstore virksomheder	-1,5
Mindreforbrug som følge af reduktion af videreførte midler	0,5
Regeringsinitiativer i forbindelse med FL02 og 100-dages programmet	0,2
Ekstraordinært låneafdrag fra DONG	0,5
Medarbejderaktieordninger, jf. Coloplastdommen	0,0
Mindreudgift vedr. tjenestemandspensioner	1,6
Statens forsknings- og uddannelsesbygninger	0,9
Afregning vedr. told og landbrugsafgifter til EU (refusion af opkrævningsomkostninger)	0,4
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	1,1
2002 i alt	6,6

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2004

Mia.kr., årets priser	
Pensionsafkastskat	-3,5
Selskabsskat	2,8
Endelig afregning af kapitalpensionsafgift til kommunerne for indkomståret 2001	-0,1
Modregning af regeringsinitiativer i forbindelse med FL02 og 100-dages programmet	-0,2
Ekstraordinært udbytte fra DSB	0,2
Omlægning af statslige aktiver	1,0
Én afregningskonto	3,5
DONG ekstraordinært afdrag af lån	0,4
Overførsel af midler fra Hypotekbanken	0,3
Renteafkast af FerieKonto	0,2
Supplerende engangsydelse til folkepensionister	-0,4
Grænsehandel	-0,3
Medarbejderaktieordninger, jf. Coloplast-dommen	-1,0
Tabt landsretskendelse vedr. momsopgørelse fra selvejende institutioner	-0,1
Tilbagebetaling af kantinemoms	-0,1
Afregning til kommunerne for 2000 og tidligere	-0,3
Tilkendt erstatning i Wanadoo-sagen	0,1
Ejendomssalg på ministerområder	0,1
Indtægt fra salg af radio-sendetilladelser (P5 og P6)	0,1
Teknisk omlægning vedr. SES, kontorejendomme	0,2
Førtidig indfrielse af udviklingslån (Indien)	0,5
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	1,7
Ekstraordinær tilbagebetaling af EU-bidrag for 2003	0,6
2003 i alt	5,7

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2004

Mia.kr., årets priser	
Pensionsafkastskat	-1,3
Selskabsskat	1,7
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 2001	-1,6
Endelig afregning af ejendomsværdiskat til kommunerne for indkomståret 2001	-0,4
Tabt landsretskendelse vedr. momsopgørelse fra selvejende institutioner	-0,1
Salg af statslige aktiver (FL §35)	1,0
Udlodninger fra IØ og IFU samt afvikling af investeringsfonden for vækstmarkeder	1,4
Renteafkast af FerieKonto	0,1
Overførsel af midler fra Hypotekbanken	0,5
Øget udbytte fra DONG og Scandlines	0,2
Ekstra bevilling til udbetaling af overarbejde	-0,1
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	-0,3
Aftale vedrørende DUC's olie- og gasindvinding	2,0
2004 i alt	3,2

Bilag 2. Offentlige finanser, 2002-2004

Mia.kr., løbende priser	----- 2002 -----			----- 2003 -----			----- 2004 -----		
	Aug.	Dec.	Ændr.	Aug.	Dec.	Ændr.	Aug.	Dec.	Ændr.
Forbrug	358,7	358,5	-0,2	369,0	369,5	0,5	382,2	382,5	0,3
Overførsler	239,0	238,6	-0,4	251,4	251,5	0,1	258,1	260,3	2,2
Investeringer	24,2	24,2	0,0	23,8	23,8	0,0	24,7	25,0	0,3
Renteudgifter	49,8	50,0	0,2	47,2	47,5	0,3	46,2	46,0	-0,2
Øvrige udgifter ¹⁾	70,5	71,1	0,7	71,5	70,7	-0,8	72,3	72,3	0,1
Udgifter i alt	742,2	742,5	0,3	762,9	763,0	0,1	783,4	786,1	2,7
Personskatter mv. ²⁾	306,7	301,4	-5,3	313,7	310,4	-3,2	319,6	316,3	-3,3
Arbejdsmarkedsbidrag	62,0	61,1	-0,9	63,3	62,8	-0,5	65,9	65,3	-0,6
Selskabsskatter	38,6	38,9	0,3	37,6	39,9	2,3	38,1	40,1	2,0
Pensionsafkastskat	0,8	1,1	0,3	3,1	6,1	3,0	8,7	9,6	0,9
Moms	132,6	132,5	-0,1	136,5	135,8	-0,7	142,3	141,2	-1,1
Registreringsafgift	15,1	15,1	0,0	14,1	13,1	-1,0	15,1	15,2	0,0
Øvrige indirekte skatter	90,4	90,4	0,0	91,2	92,7	1,5	91,9	93,0	1,1
Øvrige skatter ³⁾	22,7	22,7	0,0	23,1	23,1	0,0	23,9	24,0	0,0
Renteindtægter	31,4	31,5	0,1	31,4	32,0	0,7	31,4	31,6	0,2
Bruttoestindkomst	26,7	26,7	0,0	27,1	27,1	0,0	27,5	27,4	-0,1
Øvrige indtægter ⁴⁾	41,9	42,4	0,5	38,4	38,5	0,0	37,6	43,2	5,6
Indtægter i alt	768,8	763,6	-5,2	779,5	781,5	2,0	802,1	806,8	4,7
Offentlig saldo	26,6	21,2	-5,5	16,6	18,5	1,9	18,7	20,7	2,1
Renter, netto	18,4	18,6	0,1	15,8	15,5	-0,4	14,8	14,4	-0,4
Offentlig primær saldo ⁵⁾	45,1	37,7	-5,3	32,5	34,0	1,5	33,4	35,1	1,7

- 1) Øvrige udgifter indeholder blandt andet subsidier, kapitaloverførsler, overførsler til Færøerne og Grønland samt bidrag til EU's budget.
- 2) Personskatter mv. indeholder: Kildeskatte, ejendomsværdiskat, vægtafgift fra husholdninger, afgift af dødsboer og gaver samt andre personlige skatter.
- 3) Øvrige skatter indeholder bidrag til sociale ordninger (ordinært ATP-bidrag, A-kassebidrag og efterlønsbidrag).
- 4) Øvrige indtægter indeholder blandt andet overskud af offentlig virksomhed, diverse drifts- og kapitaloverførsler fra andre indenlandske sektorer og EU samt imputerede (beregnete) indtægter i form af bidrag til tjenestemandspensioner.
- 5) Den primære saldo angiver stillingen på de offentlige finanser før nettorenteudgifter.